361

АВАНГАРД

ІЛЮСТРОВАНИЙ

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

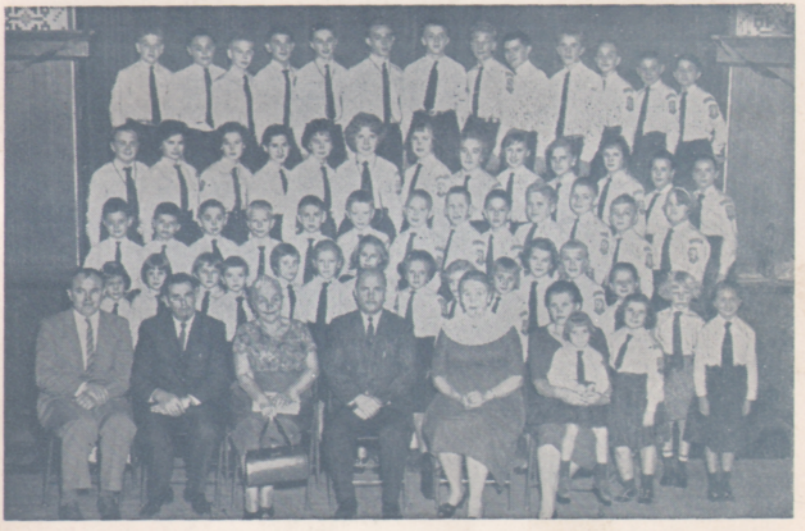

Відділ Ю. СУМА в Сиракюзах, з яким працюють: п-і д-р Єржнівська, пп. К. Микитин, С. Франціян, П. Трач, П. Карпишин, П. Башуцький, С. Грицик і інші. (Див. допис на іншому місці)

РІК XV Ч: 1 (59)

АВАНҐАРД VANGUARD

журнал для молоді.
Офіційний пресовий орган
Центральної Управи
Спілки Української Молоді.
Виходить що два місяці.

bi-monthly
Official Press Organ of
The Central Committee,
The Ukrainian Youth Association
(in exile).

Редакційна Колеґія: мґр. ГАНОВСЬКИЙ Є., ДЕРЕМЕНДА Я., мґр. КОВАЛЬ О., КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ І. (головний редактор), мґр. МИКУЛА В., інж. ОЛЕСЬКІВ В., проф. САҐАН З., д-р Б. СТЕБЕЛЬСЬКИЙ.

Редакційне листування і матеріяли надсилати на адресу:

»Авангард«, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London, W.2., England

Адреса Адміністрації: "Avantgard," 72 Bld Charlemagne, Bruxelles IV., Belgique

АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАЄВИХ УПРАВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

та представників »Авангарду«:

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центр. і Краєва Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique.

Ukrainian American Youth Association, Inc.,
P.O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association,
140 Bathurst Street,
Toronto, Ont.,
Canada.

Ukrainian Youth Association,
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W.2., Gr. Britain.

Ukrainian Youth Ass'n in Australia
c/o Mr. S. Misko
86 Plumpton Ave.,
Glenroy, Vic., Australia.

"Prosvita" (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires, Argentina

Ukrainischer Jugendverein,
Zeppelin Str. 67,
München 8,
Germany

Union des Ukrainiens
(Section de la Jeunesse),
26 rue de Montholon,
Paris 9e, France.

Sr. Jose Pawlyschyn (SUM)
Catia Alta Vista
Calle la Colina N-42
Caracas, Venezuela.

Sr. Bohdan Bilynskyj (SUM)
Rua Piaui, 205 — Ap. 3,
Sao Paulo, Brazil

Sr. Iv. Lytvynovycz
Casilla de Correo 70
Encarnacion, Paraguay.

На 1-ій стор. обкладинки: **Відділ Ю. СУМА в Сиракюзах, з яким працюють: п-і д-р Єржнівська, пп. К. Микитин, С. Франціян, П. Трач, П. Карпишин, П. Башуцький, С. Грицик і інші. (Див. допис на іншому місці)**

UKRAINIAN CULTURAL CENTER
26601 RYAN ROAD
WARREN, MI. 48091

АВАНҐАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література, суспільно-політична думка)

ІЗ ЗМІСТУ

Стор.

О. Коваль: Рік великих роковин . . . 3

— Готуймось до Місяця юного сумівця 7

Д. Донцов: »Мойсей« І. Франка . . . 8

В. Вовк: Чорна Багія 16

І. К.: Герої Крутянського чину . . . 17

О. Мак: На місячному промені 20

От. Б. Курилас: Св. Іванна д'Арк . . 31

А. М.: Гіпотези про космонавтів . . . 38

А. М-і: »Засіб комуністичного виховання« 41

Спортовець: Світові футбольні змагання 44

З діяльности СУМ-у (репортажі, фото) . 47

П. Кізко: Фолкльорна творчість українських дівчат — »Остівок« 62

Рік XV **Ч: 1 (59)**

1961

Тарас ШЕВЧЕНКО

(†1861 — 1961)

РІК ВЕЛИКИХ РОКОВИН

О. КОВАЛЬ

»Борітеся — поборете: Вам Бог помагає!«

Ці слова з твору »Кавказ« нашого національного Генія, як також слова його заповіту »Вставайте, кайдани порвіте« та з »Посланія« — учітеся, брати мої! Думайте, читайте, і чужому научайтесь, **свого не цурайтесь«,** а до того заклики у всіх майже творах — любити Україну, любити найменшого брата, є чи не наріжним каменем світоглядової структури Тараса Г. Шевченка.

В цьому році, в століття смерти Пророка України, коли весь український нарід по цей і по той бік »залізної заслони відзначатиме пам'ять Великого Сина України, українська молодь зокрема шукатиме в його творах того, за чим стужена людська душа, чого надіється і в що вірить українська людина. А Твори Тараса Г. Шевченка — це вічне дзеркало душі і совісти українського народу, це невичерпне джерело його стремлінь, змагань і розуміння життя та його призначення. У Шевченковій творчості мов у старозавітній книзі Мойсея, є заключені моральні закони народу, нехтування якими може привести нарід до упадку, а їх здійснення і пошана до вершин слави, правди, краси й добра. Тут саме криється суть виховного значення його творів для молодшого покоління. Ніхто так, як Шевченко, не зумів словами змалювати образу Україну, ніхто, крім нього, не потрапив провести такої глибокої аналізи української духовости з її добрими і від'ємними рисами. Ніхто до нього і після нього не відважився так гостро й безкомпромісово виповісти боротьбу неправді, невільництву й духовому рабству своїх таки »недолюдків«, що завдяки лакімства нещасного, вислужництва ворогові із »рідної матері полатану сорочку знімають«. Ніхто так, як Шевченко, не вмів висказати любови до України, до її славного минулого, до її краси і сторозтерзаного сучасного та надхнути інших непохитною вірою, що »Встане Україна і розвіє тьму неволі, світ Правди засвітить« (»Суботів«).

Саме в цьому 1961 році українська молодь зачерпне з Шевченкового джерела того цілющого бальзаму, що гоїть зранену душу, що усуває з неї цвіль та не дозволяє

серцю поростати чужим м'ясом. Це торкається зарівно молоді, що живе в умовах поневолення, де »грязь Москви« насильно впорскується в молоді душі, як також молоді, що в умовах скитання-еміґрації одягає на себе »чужу шкуру« і цурається свого, забуваючи слова прокляття, які Шевченко кинув у бік тих, »хто матір забуває« і яким радить: »Щоб ви не **вертались, щоб там і здихали, де ви поросли!«**

Наша Спілка, що свою ідеологію базує на гаслі »Бог і Україна« — двох словах, що є вихідною і кінцевою точкою творчости нашого великого Генія, мусить зосередити всі свої зусилля, щоб у соту річницю смерти Поета вшанувати його світлу пам'ять не поставленням кам'яного монументу, а **живого в душах молоді,** складеного з непроминаючих вартостей ідей і моральних законів, що їх залишив нам у спадщині невмируший Шевченко. Наші видання, наші імпрези, здвиги, конференції, з'їзди, сходини, табори й оселі в цьому році дають нам тисячі нагод для здвигнення могутнього живого пам'ятника Т. Г. Шевченкові в наших серцях, у душах нашої молоді. Хай не буде ні одного члена СУМ-у, який не прочитав би »Кобзаря« та не вивчив би напам'ять »Заповіту« і »Посланія«!

Тільки в цей спосіб вшанування Великих Роковин матиме властиве значення і тривкий слід. Йдеться ж бо про формування світогляду української молоді, яка, перебуваючи в умовах чужини, наражена на небезпеку винародовлення, якщо не набуде сильних основ національного виховання. Такі основи молодь має змогу набути через пізнання і засвоєння української літератури, а зокрема неоцінимої поетичної спадщини Т. Г. Шевченка. З його поезії молодь має зачерпнути творчого духа, що не дає »спати ходячому, серцем завмирати і гнилою колодою по світу валятись« (»Минають дні, минають ночі«), а »жити, серцем жити і людей любити«, любити свій нарід, »Вкраїну любити і за неї, безталанну, Господа молити«. Пізнати правду, захопитись славними ділами предків наших, »каратись, мучитись, але не каятись«, боротись, як це робив Шевченко, прямуючи до ідеалу української нації — ось захоплюючі моменти для молоді, що рветься до великих діл і шукає в житті прикладів до наслідування. Мусимо спромогтися дати молоді Шевченка не тільки як великого поета і патріота, але також як людину хрустального характеру, що йшов на муки й на смерть за голошені

ним ідеї, будучи при тому людиною великого серця, глибокого розуму і невичерпної енергії і працьовитости.

Мати Шевченка з його палким, мистецьким і високоідейним словом, як Великого Виховника нашої молоді, це запорука успіху у нашій виховній праці, це запорука найбільш правильного формування світогляду нашої молоді, це запорука незгаряємої сили духа в поході до осягнення нашого національного ідеалу. Цього моменту нам не вільно випустити з уваги, бо Шевченко-Виховник матиме більшу силу впливу на молодь, коли та молодь його пізнає і полюбить, ніж це може мати хто-небудь із фактичних виховників. Він буде з тією молоддю завжди і всюди там, де не може бути ніхто з живих людей, — бо в душі і совісті молодої людини. Він — Великий Виховник, промовлятиме до тієї молоді за всяких обставин і диктуватиме поведінку, гідну сина чи дочки великого й славного народу, яких ніщо й ніколи не зверне на манівці. Нашим, отже, ділом є довести до свідомости й душ підростаючого покоління життя і творчість Шевченка в найправдивішому світлі і найсприємливішій формі. Решту доконає сам Великий Виховник своєю геніяльною силою духа й ідеї.

Коли ж і молодь в Україні візьме собі Шевченка за свого Великого Виховника, в що треба сильно вірити, тоді не буде побоювання, що виховний ідеал нашої молоді тут і там буде різний. Тоді теж наблизиться час, про який мріяв і який передбачував наш великий Пророк, коли то

»На оновленій землі
Врага не буде, супостата
А буде син і буде мати
І будуть люди на землі«.

Бо час працює в користь Правди, а тимчасом, хоч і точать наш нарід шашелі, то за Шевченком...

»...од коріння тихо, любо
Зелені парости ростуть.
І виростуть...«

Цими зеленими паростями має бути українське молоде покоління, що »розторощить трон, порве порфиру і роздавить кумира шашелів«, а тоді

»Встане Правда, встане
Воля і Тобі одному
Поклоняться всі язики
Во віки і віки«.

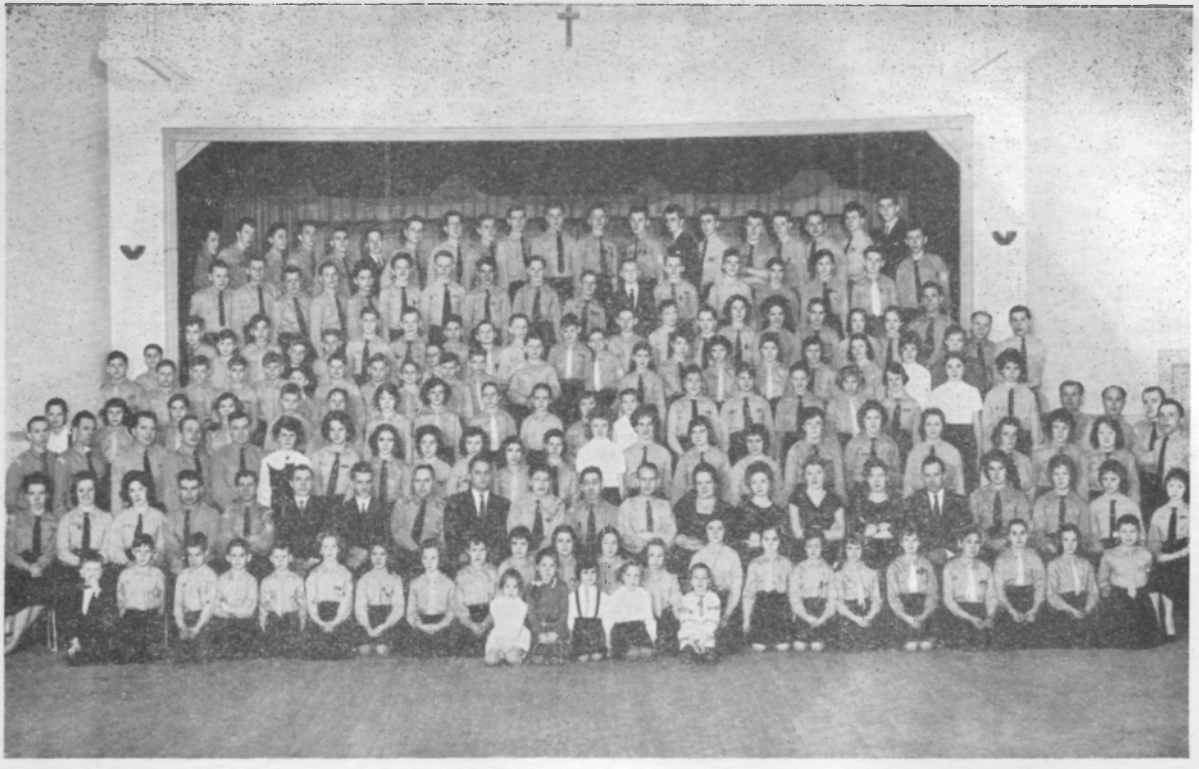

Перший Відділ Юнацтва СУМ-у »Київ« у Монтреалі, Канада.
В другому ряді сидять виховники і старші члени; 11-ий зліва — голова Осередку д. Я. Сербин.

ГОТУЙМОСЬ ДО МІСЯЦЯ ЮНОГО СУМІВЦЯ

Місяць травень кожного року є призначений Центральною Управою СУМ-у як

МІСЯЦЬ ЮНАЦТВА СУМ

з метою посилення внутрішньо-організаційного стану Юнацтва та зацікавлення якнайширших кол громадськости справами виховання української молоді на чужині, включаючи якнайбільше число громадян для підтримки виховної праці.

В 1960 році цей місяць був проведений більшістю Крайових Управ і дав гарні висліди. На протязі того місяця було проведено сотні сходин, доповідей на виховні теми, було влаштовано силами Юнацтва десятки імпрез, проведено успішну грошову збірку, яка дозволила пожвавити працю на виховному відтинку.

На цих осягах однак не можна зупинитись, бо життя ставить нові вимоги, а Юнацтво СУМ-у має все більше зростаючі виховні потреби.

В 1961 році зокрема, з нагоди сотих роковин смерти Тараса Г. Шевченка, наша виховна праця мусить кількакратно посилитись і осягнути ще більші успіхи.

- **МУСИМО ДАТИ В РУКИ НАШОЇ МОЛОДІ ЗАХОПЛЮЮЧИЙ МАТЕРІЯЛ ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ВЕЛИКОГО ПОЕТА УКРАЇНИ;**
- **ПОПОВНИТИ НАШІ ВИХОВНІ ЦЕНТРИ СВІЖИМИ СИЛАМИ;**
- **СКРІПИТИ ВИШКОЛИ ВИХОВНИКІВ;**
- **ПОКРАЩАТИ ТАБОРУВАННЯ І КОНТАКТИ З МОЛОДДЮ.**

Для проведення цієї програми в життя Центральна Управа проголошує по всіх країнах поселення української еміґрації грошову збірку на ФОНД ЮНАЦТВА СУМ-у, починаючи від Великодніх Свят. Збірка проводитиметься на збіркові листи, як і попереднього року. Зокрема ставимо наголос на приєднання меценатів, добродіїв і фундаторів юнацького фонду, які будуть нагороджені грамотами ЦУ СУМ-у.

Хай не буде нікого, хто не причинився б до успішного переведення програми місяця Юного Сумівця та збірки на Фонд Юного СУМ-у, за що Центральна Управа СУМ-у заздалегідь складає усім щиру подяку.

Честь Україні! Готов Боронити!

Гартуйсь!

»МОЙСЕЙ« І. ФРАНКА

Д-р Дмитро ДОНЦОВ

(Закінчення)

Вже з заспіву до поеми видно, що біблійне в ній — тільки одежа. Автор пише про себе і про свій народ. Поемою своєю хотів дати Франко відповідь на питання, які мучили його все життя, особливо на його кінці, відповідь на питання: що бракує його народові, а проводові з другої сторони, щоб стати народомо повновартним, сильним, свідомим своєї історичної місії? Щоб перестати бути погноєм сильніших рас!

Франко взяв сюжет для свого твору з книг Мойсея, де досить матеріялу для тої проблематики народу, вождів, національного визволення, — що цікавили Франка. Відповіді у поемі ясно сформульовані. Вийти фізично з рабства, як жиди, що втекли з Єгипту, ще не зробить націю вільною. Вона мусить стати вільною духом! Має визбутися, як він писав давніше, — »рабського серця« і »рабського мозку«. Має зненавидіти неволю так, щоби ні муки, ні страждання на шляху до волі не спонукали її зідхати за часами рабства, от так як зідхали за м'ясивом та часником жиди в пустині.

Щоб бути вільною, мусить нація покохати волю більше, ніж кохає свої стада, кози, сир і близьких; більш, ніж спокій і мир; більш, ніж вигоди, а навіть фізичне існування окремих поклінь, що падають у поході. Нація, що прагне волі, повинна не боятися йти на небезпеки, як не боявся Ісус Навин і його плем'я.

Нація, що прагне волі, мусить не зневірюватися, бути певною в тім, що її провадить Бог до її мети. Мусить найвищого блаженства шукати не в матеріяльнім добробуті, не в тихомирії; не сміє бути рабинею скарбів землі. Нація, що прагне волі, мусить у вічному зусиллі спішити до незримої цілі, любити недосяжне, вірити в невідоме, бажати осягнути фантастичне, хоч би й наражуючи на небезпеку рідне й знайоме. Багато в поемі вказівок, гасел

*) Передрук із »Туга за героїчним«, видання СУМ-у, Лондон.

і відповідей на трівожні питання, які зганяли сон з повік Франка і які є досі гнітучими питаннями кожного, кого мучить доля України нашої.

Чому його нарід у рабстві? Чому є погноєм інших? Тому, що не став він ще з народу лінивих орачів — народом героїв. Тому, що так дуже любить своє фізичне, тілесне національне Я, а не свою мрію. Тому й стає невільником рас сильніших, які своїм далеким ідеям несуть у жертву нинішний день; які жертвують вигодами сьогоднішнього покоління для нащадків, а добробутом і миром — для своєї фантастичної візії.

Дізнаємося з поеми також, що не скорше ввійде люд на вільну землю, аж вигине покоління Датанів, зневірених, оспалих, втомлених, лінивих рабів. Вчимося з поеми, що ввійде в ту землю тоді лиш народ, коли поскидає з постументів негідних провідників — ошуканців і дурнів, як вони звуться в поемі; коли на їх місце стане раса войовників, людей вільного духа, людей Навина.

Читаємо в поемі, що ця нова раса, нова дружина визволителів нації, повинна дотримувати твердо означених засад — супроти Бога, супроти ворога і супроти власного оточення. В Богу не зневірюватися, а Йому коритися. За ворожим ярмом не тужити, а, зломивши його, перейти свій історичний Рубікон, свій Йордан, за яким нарід жде війна і слава. Нарешті — супроти власного оточення — не слухати в нім зрадників і слабодухів, так як Мойсей не слухав тої погані.

Нарешті, ще одна цікава вказівка в поемі Франка, цікава з огляду на давніші його переконання, які він тут перекреслює. В поемі вже нема ідей, відомих нам з »Каменярів«. Народ, який вождь хоче вести через пустиню сучасности в світле Завтра, — це не безголова отара, не самі рядовики! Цей народ має провідників — Мойсея, Арона, а вкінці, »це Єгошуа, князь конюхів і за ним парубоцтво«, яких жене »невідомий перст Божий«, голод духа.

Бунтувавсь проти них збаламучений люд. Як про це говориться в Біблії про Корага, Датана і Авірона: »і зібрались вони проти Мойсея та Арона і промовили до них — годі вам! Та ж уся громада свята і Господь серед неї. Чого ви пнетесь високо над громадою?« Але Мойсеєві і авторові »Мойсея« не до смаку були ці »демократичні« арґументи. Знав один, а на кінці життя пізнав і другий, — чого вартий обезголовлений народ. Як легко впадає в

зневіру! Як хутко втомлюється! Як радо, замість Бога, поклоняється золотому тельцеві, як радо слухає демагогів — »ошуканців і дурнів«! Як охоче побиває камінням пророків, коли на його чолі не стане раса людей вищих серцем і духом, справжніх Божих вибранців!

А найважніші є два заповіти, які дає Франко в поемі. Сформовує їх подібними словами з книг Мойсея: »Коли до нас ласка Господня, так приведе Він нас в цю землю та й дасть нам її... Тільки проти Бога не бунтуйтесь!.. І не лякайтесь людей в тій країні«! — не бійтесь тих, на кого маєте йти (IV кн., 14).

І другий заповіт — страшний, та такий же конечний: коли Господь водив цей люд стільки літ манівцями, пісками й чагарами, так це на те, »щоб впокорити, щоб випробувати його, щоб дізнатися, що є в його серці, чи додержуватиме його заповіді чи ні... Й упокорював його і морив голодом, годуючи манною, якої не знали батьки, щоб второпав, що не хлібом єдиним живе людина, а всім, що промовляють уста Господні... Бо Господь карав його як чоловік карає свого сина«. (V кн. Мойсея, 8). Ці думки з Біблії, майже в дослівному звучанні, розкидані в цілій поемі нашого автора. В поемі, яку передумував в безсонні ночі, в ночі муки своєї, жорстоко випробуваної, душі.

Той самий заповіт безнастанно диктує історія в уха тим, які мають їх, щоб чути. Хто має очі, щоб бачити, той знає, що народи, які піднеслись на верхів'я слави, брели довгою, тяжкою, часом жахливою дорогою з низин на вершини. Тяжкий молот історії на кусники торощить нації зроблені зі шкла, цегли чи іншого крихкого матеріялу. Але той самий молот вогнем і ударами викує гострий меч з шляхетного металу.

Такі заповіти можна вичитати з поеми старого — і мінливого щодо переконань — Франка. Заповіти позитивні: якими мають бути народ та провід його, щоб вийшовши з рабства, з неволі, вбитися в силу. Але дає автор і неґативну науку. На прикладі передсмертних днів свого пророка дає він цю науку. Бо цей останній у Франковім творі дещо різниться від знаної біблійної постаті.

Поет намагається змалювати Мойсея за взором, який знайшов у Біблії: як відданого Божого слугу, і як відданого слугу і вождя свого народу. Та, може проти волі, а може несвідомо, вложив Франко в нього деякі риси власної вдачі, вдачі чужого релігійному запалові гуманіта-

риста й народолюбця 19 віку. Тому у його поемі вийшов Мойсей трохи відмінний від грізного старозавітного пророка. Тому й дивляться на нього трохи поблажливо провідники опозиції — в поемі — трохи з гори. На погрози вже немічного старого Мойсея, каже до громади Авірон:

Бить камінням руїну стару?
Шкода заходу й труду!
Дечим може ще він послужить
Ізраельському люду.
Майстер він говорити казки,
Миляну пускать баньку,
То ж приставлю його до дітей
За громадську няньку!
Так сказав він, і регіт піднявсь,
А з тим реготом впарі
По народі йшов клекіт глухий,
Як у градовій хмарі...
Стережись! Щоб обітниць своїх
Не відкликав Єгова
. . . . . .
І щоб Він не покинув тебе
Всім народам для страху
Як розтоптану красу — змію,
Що здихає на шляху.

Ще вергає Мойсей такі погрози на люд здурілий, та ось з нього починає промовляти, я б сказав, українець, людина тої раси, яку сам же Франко обвинувачував в надмірі сентиментальности. Раси, якій, всупереч закону, першою заповіддю була не любов Бога, а ближнього, і себе. Мойсей знову на самоті:

По безхмарному небі плила
Мелянхолія тьмяна
І тремтіло шакалів виття
Мов болюча рана.

В таку хвилину — »затремтіло щось людське, м'ягке в старім серці пророка«, і сам Франко признається, що в той момент

Понизила лет свій на мить
Його думка висока:
Чи ж все буть йому кар віступном
І погрозою в людях?
І мов хоре, голодне диття,
Щось захлипало в грудях...

Стареча неміч! І з цього хлипання поллялися гнітучі любовні освідчини охлялого пророка до свого народу, якого він любить ще більш, ніж Бога. І з тієї то любови потекли слова, яких не знайдете ні в Біблії, ні в Євангелії, ні в Шевченка, ні в Лесі Українки. І ті слова звучать

дивно і непереконуючо для нас, як певно і для того покоління, з якого вже постає наше нове »парубоцтво Навина«.

В своїх бо любовних освідченнях народові, в цю хвилину слабости, звіряється Франко, що він любить його не тільки за його героїчні, позитивні риси, а й за все негативне у нім! Від свого народу він — »невдячність прийме, і наруги, і рани«. Бо любить його незрозумілою нам любов'ю:

Бо люблю я тебе не лише...
. . . . . .
А й за хиби та злоби твої,
Хоч над ними і плачу,
За ту впертість сліпую твою,
За ті гордощі духа,
Що, зійшовши на глупий свій шлях,
Навіть Бога не слуха.
За брехливість твого язика,
За широке сумління,
Що держиться земного добра,
Мов ціпкеє коріння.
За безсоромність твоїх дочок,
За палке їх кохання...

Це не любов, яку можна зрозуміти чи виправдати! Можна любити щось або когось, не зважаючи на хиби, але як можна любити когось за хиби?! За брехливість, за непослух Богові? За прив'язання до матерії? За тупу впертість, за безсоромність?

За це все Бог карає навіть люблений ним народ. І ніхто справді не може любити ближніх, не ненавидячи їх хиб. Любив Україну до нестями Шевченко, але ніколи не втомлювався картати беззаконство її синів. І певне за них не любив їх! Не дурно й сам Франко називає такі любовні освідчення свого Мойсея хлипанням хворої голодної дитини, або зламаного, немічного дідугана. Не дурно признається, що в тих словах — »понизила лет свій на мить його думка висока«. Сам же ж він звірявся колись, що не може кохати тих земляків, які впадають в гріх перекінчикства, безсилого перечулення й безхарактерности. Сам же ж колись сміявся з свого найближчого друга Павлика, коли той прощав не тільки своїм особистим ворогам, а взагалі всім, хто чинив зло. Павлик, глузував Франко, перевищив тут в любові самого Христа, бо Той прощав своїм ворогам, а ворогам Бога обіцяв огненну ґегенну.

Цього Мойсея, напередодні смерти, малює Франко справді вже як якусь громадську няньку, яка бавиться

з дітьми. Діти оповідають дідусеві, як у яру скорпіона вони вбили... »Добре, дітки! — каже Мойсей, вбивайте всіх скорпіонів ви сміло?« Це пожитечнее діло, але — »не праведне« —

Бо й скорпіон
Жить у світі бажає,
А чи ж винен він тому, що їдь
У хвості своїм має?

Це вже нова мова пророка, на якого приказ розступається земля, щоб поглинути людських скорпіонів — Корагів! Ця мова нагадує скорше мову Датанів. І далі повчає дітей здідусілий пророк:

Милосердними треба вам буть
Задля всього живого!
Бо життя — це клейнод, хіба ж є
Що дорожче над нього.

І це знову мова не пророка, не народнього провідника, не виконавця Божої місії. Пророки бо й вожді знають щось вище за життя (особливо за життя скорпіонів та Авіронів). Це »вище« — це Божий наказ, Божа справедливість і послух їм, а в людськім поняттю такі речі, як честь людини, слава, ідеал. Сам же Мойсей, на початку, так прекрасно доводить, що хто — людина чи спільнота — зробить собі з життя тілесного ідола, той забуде все вище, Боже, той — як і ця спільнота — погноєм стане для народів, які про те Вище не забули; для народів яким знані інші клейноди, що їм вони покланяються і служать.

В цім нападі розчулення Франкового Мойсея ще лунає стара, самим же поетом пізніше відкинута, збанкрутована філософія знівестілого 19 віку, який знав ще людину, та вже забув Бога. Цей образ вмираючого пророка, зламаного літами, це вже момент заламання. Знає він, що не ввійде в обіцяну землю; що його вже вмерлого туди принесуть, щоб там поховати:

Там я буду лежать і до гір
Цих моавських глядіти,
Аж за мною прийдете ви всі
Як за мамою діти.
І пошлю свою тугу до вас,
Хай за поли вас смиче,
Як той пес, що на лови у степ
Пана свойого кличе.

Авірон, на жарт, хотів призначити постарілого пророка громадською нянькою. Сам же Мойсей — у Франка — перед смертю уважає себе не твердим батьком народу, а ніжно-люблячою й поблажливою мамою. Або псом пана,

свого народу, якому служить як людині пес. Про службу Богові тут вже нічого нема. Коли ж народ, а не Бог, є паном свого вождя і пророка, то не є цей тоді ні одним, ні другим.

Що цей образ не відповідає первісній уяві поета про Божого вибранця й керівника свого племені, це відчуває і сам автор поеми. Знає бо, що коли його нарід зірветься в похід, »наче бистрії ріки«, коли рушить вперед, »наче повінь весною«, то »у славнім поході своїм« — матиме інших вождів... Конаючий Мойсей нашого автора різниться тут і від відомої постаті Старого Заповіту, і від тої, яку дав сам Франко напочатку своєї поеми. Образ заламаного пророка є неґативний образ — яким не повинен бути справжній провідник, який хоче, щоб пішов за ним народ »наче повінь весною«.

Не дурно і в заспіві до свого твору, очевидно маючи перед очима вже здитинілого перед смертю вождя, гірко завважує Франко:

Не нам, знесиленим журбою,
Роздертим сумнівами, битим стидом,
Не нам тебе провадити до бою!

Але, незважаючи на ці уваги, на не зовсім відповідний до теми розмір поеми та її ритм, що є скорше ритмом балачки, казки, а не — більш тут відповідним — ритмом апокаліптичного, вогнистого слова »Откровенія« або старозавітних пророків, — незважаючи на це все, лишиться твір Франка твором, який читатимуть і толкуватимуть покоління. Лишиться цей твір піснею надхненною, про яку стоїть в Пролозі — »що міліони порива з собою, окрилює, веде на путь спасенну«.

Скільки в цім малім розміром творі глибоких і плідних думок! Скільки пристрасної любови до величного, до героїки! Скільки віри в націю свою! Скільки певности, що з низин упадку вирветься вона на недосяжну височину! І, нарешті, виявив тут Франко стільки душевної і умової відваги, просто неймовірної в розбитої хворобою людини, зараженої всіма забобонами, розсадженої забріханим гуманітаризмом атеїстичного 19 віку! Тої відваги, яка здолала заперечити своє колишнє »вірую«, признавши його за фальш. Відваги, яка відкинула цей фальш в той самий час, коли він бундючно пишався і ширився, як віра всієї »прогресивної« людськости. Тої відваги, яка автора, досі демократичного поступовця та матеріяліста,

змусила визнати першенство духа над матерією, меча над плугом, всевладу Божого провидіння над долею одиниць і народів. Тої відваги, яка зневолила автора визнати конечність для нації піти шляхом визволення, не »муравлиної праці« і буденного труду, а бою й перемоги. Визнала конечність духового переродження народу, конечність поставити на його чоло Навинів.

Читатимуть і толкуватимуть цю поему ще й тому, що вона довго ще буде страшно »на часі«. Так довго, як блукатимемо в пустині вигнання. Так довго, як панувати-муть на нашій землі чужі фараони, а серед нас — »ошуканці і дурні«, Датани і Авірони, в одежі »реальних і тверезих політиків«. Так довго, як доведеться нам роздушувати по дорозі своїх скорпіонів.

І справді, чи не стрічаємо всього того, що читаємо в поемі, — в нашім оточенні, в нашім житті? Чи не чуємо ми протягом останніх 50 літ, — як лиш треба пуститися в дальшу путь до вільної землі, — чи не чуємо пересторо-ги »рідних« Авіронів про »логіку фактів«, яка наказує сидіти на місці? Чи не чуємо пересторог про те, що не добре форсувати »діл природних бігу«? Що не можна ж губити в фантастичних походах тисячі народу? Що якраз тепер було б ліпше погодитися з »єгиптянами«, щоби їсти з ними часник і м'ясо, хоч би й услуговуючи їм, мов раби? Чи не чуємо нарікань на наших Навинів, коли вони з'являються на нашій землі, і на їх парубоцтво, за те, що глупо роблять, забуваючи про реальні справи дня, про кози й сир, про фізичне збереження нації? Нарікання на те, що мандрувати за своєю провідною зорею — це ж »дурість і гріх, і руїна народу«? Чи не виступають обурені Датани з гнівом, коли їх парубоцтво Навина не прийме до своєї громади? Нарешті, чи не актуально звучать напімнення Франка — вийти з зачарованого кола ідилії та адорації фізичного тіла нації? Напімнення духового переродження? Чи не актуальні погрози автора »Мойсея«, що знищить нас Господь, коли знехтуємо Його поклик, коли збочимо з дороги великого призначення України? Чи не актуальні пересторо-ги, що не роздерті сумнівами вожді, які вирекліс-ь Бога, поведуть наше плем'я в похід, а люди зовсім нового духа, новітні Єгошуї, які зриваються на ноги в кінцевім акорді Франкової поеми? Чи не актуальною є пригадка, що мусить наша національна збірнота, коли прагне не смерти,

а життя, — перетворитися з народу »лінивих кочовиків«, чи орачів — в »люд героїв«? Чи, нарешті, не палюче актуальною звучить пригадка, що треба залишити думки про мирний спокій народові, який не хоче лежати — »наче труна у крипті«, або »гнути шию в Єгипті«, під ярмом чужого фараона?

Глибоко актуальним є також напімнення, що переводячи нас по таких іспитах, яких не зазнав, мабуть, жодний інший нарід, і не зломивши нашого духа, Провидіння певне судило цьому народові велике призначення. Каже Мойсей до народу:

Бо Господень натягнутий лук
І тятива напнята,
І наложена стрілка на ній,
І то ви є — стріла та!
Як стріла вже намірена в ціль
Наострена до бою,
Чи подоба стрілі говорить:
Я бажаю спокою...

Вже за одну цю заповідь, за один цей заповіт заслуговує собі поема Франка та її автор несмертельну і вдячну тривалість у нашій пам'яті.

ЧОРНА БАГІЯ

Прийду до твоїх триста церков, Багіє!
По хвилях тих жолобів і склонів
Тече ласка з кривих хрестів.

Написане мені в зорях
Молитися при чужих вівтарях
До бразілійських чорних святих.

Грітися в темному сріблі
До коралин-очей наївних мадон
З матірним поглядом теплим.

Заздалегідь ти для мене ховаєш
Сповідальницю з дерева і монаха старого,
Що відмолює чужі гріхи
На чотках з твердого насіння.

Віра Вовк

ГЕРОЇ КРУТЯНСЬКОГО ЧИНУ

В історії є події особливого характеру, які являють собою на шляху існування і боротьби нації певний зосереджуючий пункт, що своїм значенням переходить далеко даний час і не тратить своєї актуальности та виховно-мобілізуючої сили для пізніших поколінь. Події такого роду скупчують у собі ті моменти даного часу, що сприяли, чи стояли на перешкоді розвитку тих подій — практично політичні, військові, господарські та психологічні фактори. І тому такі події стають предметом особливих дослідів, тому до них завжди повертаються і їх згадують, тому про них народні маси складають перекази, пісні та перетворюють їх у леґенди.

До таких подій, безсумніву, належить бій трьох сотень українських юнаків, 29 січня 1918 року, під Крутами, рівно тиждень після проголошення самостійности української держави.

З військового погляду — це була невелика воєнна операція на шляху Конотоп-Бахмач-Київ, що її завданням було перешкодити ворогові в його загарбницькому наступі на серце України — Київ. В міру своїх спроможностей, той невеликий військовий відділ своє завдання виконав з найбільшою честю, завдаючи ворогові поважних втрат, а що найважливіше — стримуючи на деякий час переможний похід ворога на нашу столицю. Це все було окуплене великими нашими втратами, бо в ході бою майже ціла студентська сотня була винищена в рукопашному бою з переважаючою силою озвірілого ворога.

Не час і не місце по 43-ох роках переповідати в тисячний раз самий перебіг воєнної операції під Крутами. Її повинні вивчати наші військовики-стратеґи. Але для цілого нашого народу пам'ятна подія 29 січня під Крутами має особливу вагу не в мілітарнім сенсі. Її слід було від моменту її заіснування аж до сьогодні і на довгі ще роки розглядати передовсім у психологічному аспекті, як чинник, що мав вирішальний вплив на зворот у почуваннях і думках світоглядово ще не оформлених остаточно українських народніх мас, а найголовніше тодішньої нашої провідної верстви. Власне вирішальний вплив на про-

відну верству, яка хиталася між мріями про »едину Росію« з меншою чи більшою мірою автономії для України та власною державою, що її самостійність була вже навіть під тиском зовнішніх обставин формально проголошена.

Розглядаючи з історичної перспективи часи, що попереджали крутянську подію, вдумливий політик мусить ствердити, що Крути в українській історії були неминучою історичною конечністю. Крутянський чин — більше, ніж акт 22 січня — МУСІВ заіснувати для того, щоб наш нарід міг отрястися з залишків вікової неволі і став націею у повному значенні цього слова!

Більш ніж формальний акт з 22 січня 1918 року — крутянський чин відділу молоді, що власними грудьми загородив ворогові з півночі шлях у столицю України, поставив остаточно межу і розірвав ті неприродні зв'язки, що ще в'язали нас, за посередництвом певного прошарку нашого народу з Московщиною. Гаряча юна кров, що обильно зросила українські лани, до глибини єства здригнула націю, відкрила очі широким масам, що, окрадені, — збудилися в огні революції до нового життя.

Українські маси разом із тодішньою провідною верствою глибоко, хоч може спочатку підсвідомо оцінили чин трьохсот юнаків, перетворюючи його в леґенду, висловлюючи пошану тим, які власною кров'ю приспішили й допомогли завершити формування психіки нового, вже опісля з ясно означеним національним обличчям, українця-державника.

Та не тільки це. Крутянський чин позначив свій вплив на формування світогляду пізніших поколінь, в тому числі й нашого.

Крути — це остаточне зірвання лаштунків невільничої комедії, що відбувалася в час революції на землях України, це усвідомлення того, що влада — то боротьба, а державу окуплюється кров'ю; з ворогом говориться залізом і вогнем. Крути — це воскресіння по довгих століттях до правдивого життя.

Щойно Крути були початком нової доби в історії України. Щойно Крути стають початком нашої національно-визвольної революції, а не ті численні формальні дати, що їх зв'язують чи то зі скликанням Центральної Ради, чи то з видрукуванням одного, чи іншого документу. Без Крутянського чину, як вірно підкреслюють, навіть такий документ, як акт 22 січня 1918 року був би документом без підпису. Бо такі акти не досить виголосити, такі акти треба вчинити!

Фактичний підпис кров'ю під цим формальним документом з дня 22 січня 1918 р. поставили діти, цвіт нації, припечатавши цей підпис дорогим тягарем своїх юних тіл, застиглих у

першій лаві фронту нашої першої війни по довгих століттях.

»Саме від Крут, — каже поет Євген Маланюк, — не тільки психологічно, а й хронологічно починається в нашім житті тип новітнього українця, тип, що намагається надавати проявам українськости прикмет справжнього, вже національного стилю«.

Крутянські герої своєю смертю піднесли меч, що випав із знесиленої руки козака і передали його нам! Крутянський чин далі стоїть перед нами, як подія все актуальна і все мобілізуюча. Як чинний геройський вияв волі найкращих синів України, які своєю кров'ю засвідчили, що український нарід вже ніколи не піде добровільно в ярмо. Крутянський чин стоїть далі як лицарський протест проти брутального насилля над свободою людини і народів, як символ невмирущости української самостійницької ідеї.

Вслухаймося в зов їхньої крови, пролитої в обороні власних прав і волі, бо він кличе нас до дальших зусиль, праці і боротьби, до нових чинів і відплати!

Вслухаймося в шепіт їхніх невинних душ, що навіть в цю хвилину витають над нами! Не сліз і ридання по них вимагають вони від нас, а власне дальших зусиль, праці, боротьби, нових геройських чинів.

Тільки цими атрибутами нашого щоденного життя сьогодні й повічно ми зможемо належно і гідно вшанувати героїв Крутянського чину!

І. К.

Збірка на фонд юнацтва

СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ 1960 р. ВЕЛИКА БРІТАНІЯ

Осередок	Зібрана сума
Брадфорд	£52.10.0
Лондон	43.19.0
Гуддерсфільд	26.00.0
Манчестер	25.17.5
Ковентрі	20.16.0
Ольдгам	17.18.6
Ноттінґгам	16.13.6
Рочдейль	16.04.0
Болтон	15.15.6
Бері	14.11.6
Галіфакс	14.07.6
Аштон	12.13.6
Вольвергамптон	10.14.6
Лідс	9.06.6
Дербі	9.01.0
Блякбурн	8.03.6
Бедфорд	6.10.0
Мансфільд	5.02.6
Тодморден	4.11.0
Ґльостер	4.02.0
Сток-он-Трент	3.06.6
Сльов	3.03.0
Мідлетон	2.16.0
Каннок	2.12.6
Ньюґейт Ст.	2.12.0
Разом:	£349.07.5

Ольга Мак

НА МІСЯЧНОМУ ПРОМЕНІ

Оповідання

(Продовження)

Але зі сходом сонця сталася подія, що виключила думку про будь-які переговори: під уламком башти виконано вирок воєнного трибуналу, над якимсь старшиною, обвинуваченим у бунті. »Бунт«, як виходило зі слів вироку, виявився у підмовлянні — кинути зброю і порозходитися завчасу, щоби потім не потрапити у полон.

Засуджений, якому вже не було нічого тратити, кричав на всі груди й зневажав уряд разом з генералітетом нацистівського »райху«, пророкуючи їм усім безславну смерть. І тільки сальва змусила його замовкнути.

Володимир з усіх сил намагався захистити Валю від вражень безглуздої трагедії, що відбувалася в близькому сусідстві. Він затулив вуха дівчини і притискав її голову до своїх грудей, в яких шалено билося схвильоване серце, навіть змушував її заплющити очі й муркотів глухо:

— Спокійно, Валю, спокійно!.. Це їхня справа... Нам нема до того діла...

Але сам спокійним не був. З трудом опановував тремтіння і мав бліде обличчя та вкрите холодним потом чоло.

Валю, що навіть не вспіла відновити вичерпані нічною гарячкою сили, знову полонив непереможний вир хворобливих марень.

— А ви хотіли з ними в переговори вступати... — ледве втримуючи притомність, мовила з докором.

Але вже не мала бажання напружуватися, щоби зрозуміти відповідь. Подія була надто сильним ударом на ослаблений гарячкою, голодом і нервовим напруженням організм. Дівчина піддалася владі непритомности. Лишень час від часу усвідомлювала собі, що над нею похилялося заросле і виснажене обличчя, яке нагадувало обличчя єгипетського сфінкса, а через її уста з трудом протискалося одно єдине слово і в ньому, мов у фокусі, концентрувалися хвилі, здавалося, безмежних бажань:

— Пити!..

Та все ж два, чи три рази Валі вдалося затримати й роздмухати проблески свідомости настільки, що все ставало ясним і зрозумілим. І тоді дівчина питала з мукою і нетерплячкою:

— Чим же це все скінчиться?!

Володимир просив не турбуватися, лежати тихо і здатися на нього. Він мав уже плян і до завтра обіцяє усе зробити. Що саме — не казав, а у Валі не було ні сили, ні охоти питати й розуміти. Але все ж, як не дивно, дівчина, не дивлячись на гарячку, зберегла в мозку, чи в серці, почуття віри й заспокоєння, що їх викликали слова моряка.

Тому, коли ввечері опритомніла, перш усього, спитала:

— Чи то мені снилося, чи ви справді запевняли, що маєте якийсь плян?

Володимир зідхнув, приклав руку до її розпаленого чола і, замість відповісти, спитав також:

— Вам дуже погано?

— Здається, — нетерпеливо відмахнулася Валя. — Але ви щось придумали, чи ні?

— Придумати не важко, але ваша температура мене непокоїть...

— Чого ви крутите?! — розсердилася враз дівчина. — Сказали би просто, що не придумали нічого!..

Він розчепив сплетені пальцями руки, заклопотано пригладив буйну чуприну і врешті показав пальцем позад себе.

— Через бійницю?! — не повірила дівчина.

Він хитнув головою:

— Це — одинока дорога, Валю...

— Але ж... Чи ви... Чи... Ні, це безглуздя! — сказала — ніби прибила печатку дівчина.

— Ні, Валю, не безглуздя! — взявся доказувати він. — Я вивчав цю можливість увесь час і прийшов до висновку, що вона зовсім реальна. Зокрема для нас, напівакробатів: ви ж — балерина, а я — моряк...

Відчував, що його слова не потрапляють до свідомости дівчини, й на хвилину замовк. Але зараз же почав знову:

— Призьбою, що лучить контрфорси можна дійти до мосту. Це — найнебезпечніший кусень дороги. Але призьба досить широка, стіна йде під кутом ідає можливість спертися на неї. Мостом пройти вже не так важко. Та ще, на щастя, перед ним навалило таку гору каміння, що німці нас не побачать. Зрештою, це — одинока можливість, і ми приневолені її прийняти...

До пролому вгорі щільно притулилося зоряне небо, а місяць, крадькома просунувши у бійницю срібний щит, обпер його об протилежний мур. Валя півсиділа, спершись на стіну і притримуючи на скронях мокрий обклад. В лагідних сутінках її руки з обривками кайданів нагадували білі квіти латаття, з яких струмочком стікає вода. Так принаймні видавалося морякові.

— »Ми«, — врешті обізвалася дівчина, — не приймемо нічого, бо я такої дороги не подолаю. А ви... Ви, звичайно, можете йти...

— От, відразу »ні«! — розсердився він. — Та хоч би подивилася спочатку!

— Поможіть мені встати!

Міцно тримаючись поданої руки, Валя дошкандибала до́ бійниці. Але, як тільки глянула вниз і зміряла очима віддаль призьби, що розтягалася від вежі до мосту, мусіла заплющити очі й попросила відвести її назад. Лягла, важко дихаючи й притискаючи тремтячими руками мокрий решток блюзки до чола.

— Тим карнізом може пройти хіба справжній акробат, — озвалася нескоро. — А ми не маємо потрібної вправи, ми виснажені голодом, не згадуючи вже про мою гарячку...

— Гм... — заклопотано потер чоло Володимир. — А я все живив надію...

— Марна ваша надія! — не дала йому скінчити Валя. — Ф-фу!.. У мене й досі в голові все обертом іде... І чудно так: бачу світ перевернений догори ногами, а ми з вами — наче мухи на стелі...

— Але, слухайте, Валю, — тягнув далі своєї моряк, — ми мусимо вийти звідси! Сидіти далі з вашою гарячкою не можна.

Валя стягнула з чола обклад і обернула голову в бік Володимира.

— Ви певні, що змогли би пройти? — спитала.

— Певний. У всякому випадку, я би ризикував без надуми.

— То йдіть!

— Піду лишень разом з вами.

— Але я не можу йти, не мо-жу! — зойкнула нетерпеливо. — З першого ж кроку страчу рівновагу, полечу й вас потягну за собою.

— Вам не треба буде робити ніяких кроків: я вас понесу.

Дівчину аж підкинуло, й вона раптом сіла.

— Ви — що? — спитала гостро. — Збожеволіли, чи жартуєте?!

— У нас, Валю, — нервово гладячи свою гриву, винувато заговорив моряк, — є три вибори: або вступити в переговори з німцями, які нас здіймуть для того, щоби розстріляти, або ризикувати лізти через бійницю, або чекати далі.

— Вибираємо найменше ризиковане: чекаємо далі!

— Вам лишень видається, Валю, що воно найменше ризиковане. За день-два може бути лишень два вибори: здатися німцям, або вмирати повільною смертю, бо цей третій через голод і вашу хворобу відпаде...

Зав'язалася палка суперечка, що велася півшепотом, до якого молоді люди вже так звикли за час свого перебування у вежі, що воно видавалося їм зовсім природною річчю. Вкінці Валя сказала:

— Я вас не тримаю. Робіть так, наче я не існую.

На це моряк уперто похитав головою:

— Ні, Валю! Коли вже так сталося, то тримаймося разом. Врятуємося — то врятуємося обидвоє, а згинемо — то згинемо також обидвоє. Між циган задля товариства дати себе повістити, то чому би ми, нащадки народу, який з незапам'ятних часів плекав культ побратимства, мали бути гірші?..

Не то говорив поважно, не то жартував, але Валі було не до жартів.

— Ох, Боже! — зідхнула вона важко. — Коли би ви знали, як мене мучить і гнобить тягар тих труднощів й ускладнень, які я вам принесла!.. І на якого біса вам потрібно було мене рятувати?..

— Дурниці, Валю! Коли хочете знати правду, то я так і думав, як оце ви сказали. Але це було на самому початку. Тепер же бачу, що помилився. Ви, — нема де правди діти, — особа незносна, але навіть у вашому товаристві мені значно відрадніше й веселіше, ніж би було без вас.

— Дякую...

— Але, крапка, Валю! Не йти, то не йти. Будемо чекати. Хто зна, може слушність по вашому боці.

— Складаєте на мене відповідальність?! — злякалася Валя й підвелася.

— Ні, беру на себе! — хотів заспокоїти Володимир, але натомість наробив лиха.

Дівчина вибухнула знову й напалася на нього, докоряючи йому, мов би хто зна за які провини, за його лицарськість і великодушність.

— Не потребую! — протестувала роздратовано. — Не можу знести того! Воно мене душить, — розумієте? душить!..

Володимир хотів уже також закричати (півшепотом, звичайно), що і він не може знести Валіних вибриків, що його також душить необхідність — постійно тримати себе на сторожі й рахуватися з кожним словом, але не закричав. Бо десь далеко-далеко, просверлувавши небо, на світ почало спливати понуре, зловіще гудіння. Воно швидко наростало, міцніло і врешті налляло собою землю так, що вона задрижала й задзвеніла, немов би нанизана на струну контрабасу. Навіть ріка перед такою силою присмирніла й стихла, а зі зруйнованої вежі почали обсипатися пісок і дрібні камінці. Валя, забувши про суперечку, судорожно вчепилася в рукав Володимира й притулилася чолом до його плеча. Обидвоє погасили віддихи і зі завмерлими серцями чекали: пройде лихо мимо, чи ні?

Пройшло. Прогуділо, продзвеніло і завмерло. Лишень через декілька хвилин почулися важкі стогони поціленої землі, дрижання якої донеслося аж до зруйнованої вежі й знову змусило її зашелестіти піском і дрібними камінцями — наче сльозами.

Тоді наступила реакція.

— Я не витримаю цього! — звинувшись усім тілом, вистогнала дівчина. — Не витримаю!!! Я скажуся, або закричу до тих німаків, або вискочу через оцю діру!.. Я не можу більше!.. Скажіть мені: це називається життям?..

Він стояв проти неї, міцної будови, але виснажений, втомлений і заріслий колючою щетиною. Дивився на дівчину сумно, але спокійно і терпеливо, немов би нянька на вередливу дитину.

— Так, Валю, це називається життям, — обізвався лагідно.

Вона вмент зрозуміла всю глибину його думки, і їй стало соромно. Не потрібно було йому більше нічого казати, але він сказав:

— Тільки на гострих зломах його, — чи то гірких, а чи солодких, — відчуваємо повноту втіхи свого існування. Лишень треба це зрозуміти, оцінити і не впадати в істерику протестів...

Однак, шкода йому було дівчини. Сів біля неї, обняв за плечі й почав заспокоювати. Сам не здавав собі відчиту, про що говорив, але це, зрештою, й так не мало значення. Найбільша людська мудрість була би безсилою в такому випадку. Зате мав силу голос душі й серця.

— Дивіться, — звернув увагу дівчини Володимир угору, — дивіться на ту щілину: як дивно пробивається крізь неї проміння місяця!..

Вже заспокоєна, але ще »для годиться« насуплена, Валя глянула у вказаному напрямі й побачила довгу, порозривану на рівномірні проміжки щілину, що утворилася між стіною і зірваною покрівлею вежі. В щілини вповзало фосфоричне світло місяця і, впершись у підлогу, лягало на ній рівними побільшеними прямокутниками.

— Заговорюєте мене, наче дитину, — слабо усміхнулася дівчина. — І що ж нам з того проміння?

— Зробимо з нього міст.

— Що?!

— Міст зробимо, — зовсім поважно повторив моряк. — Отак возьмемо, зсукаємо його, позв'язуємо і перекинемо геть аж на другий берег. А тоді...

— Чекайте! Це я маячу, чи й ви вже починаєте маячити?

Він засміявся:

— Ніхто не маячить. Це я трохи фантазую собі. Місяць завжди породжує у мене ліричний настрій. Особливо ж місяць у сполуці з водою: море, ріка, навіть звичайна калюжа... Ви бачили місячну ніч на морі?.. Ех, але, коли ми вже про воду заговорили, треба витягнути водиці. Може, піймаю кусочок місяця. Зрештою, коли б який пуголовок упіймався — також було б добре: зараз би спекли з нього печеню...

На саму думку про річну воду Валю вже нудило, але спрага таки долягала. Очікуючи на воду, дівчина приглядалася оточенню, яке замикалося якоюсь еластичною лінією виднокругу, що разом з пульсуванням крови то звужувалося, то розширювалося, стискаючи, або побільшуючи предмети.

— А й справді та щілина якась надзвичайна, — обізвалася, облизуючи сухі уста. — І це проміння: внизу ширше, вгорі вужче — неначе дороги, що тікають у далечінь. Може лунатики тому ними ходять, що вважають їх справжніми?

Перенесла погляд на Володимира, і їй стало моторошно: моряк стояв у профіль до неї, нерухомий, зосереджений, і заворожено дивився на місяць. Валя, справді, місяця не бачила, але була переконана, що Володимир дивився на місяць. Його око блищало дивним світлом, а обличчя, закостеніле, сірувато-зелене, ще більше нагадувало єгипетського сфінкса.

— Володимире! — крикнула вона.

Він здригнувся і почав скоро змотувати дріт, усе ж не зводячи очей з місяця. Витягнув мокру ганчірку, що вже давно стратила білість, і почав витискати воду просто в жадібно розхилені уста дівчини.

Валя ковтала, дивилася пильно на свого товариша, і їй здавалося, що до його обличчя прилипло зеленкувате місячне світло.

— Слухайте, — ухилила вбік голову, — а ви часом не лунатик?

— Що? — спитав розсіяно.

— Питаю, чи ви часом не лунатик?

Здається, він розгубився, бо не міг нічого відповісти, і Валіне підозріння переростало в певність.

— Я? — відповів урешті якось розсіяно. — Це було б справді добре!..

Витиснув останні краплини в патрон, подав дівчині й знову повернувся до бійниці. А Валя, прикипівши до нього очима, знову бачила його зосереджений, наче закостенілий, зеленкувато-сріблистий профіль, що так нагадував профіль єгипетського сфінкса, і блискуче око, приковане до небесного світила.

А трохи згодом, коли гарячка поплутала мережу дійсного й уявного, коли матеріяльне, втративши свою речевість, почало переливатися у фантастичне, а фантастичне, набираючи ваги й тіла, ставало реальним, Валя ловила моряка за руку й намовляла його:

— Ходімо звідси, Володю, ходімо!..

Він годився:

— Добре, Валю, ми підемо...

— Як же ми підемо?

Володимир показував кудись рукою, і Валя бачила в тому напрямі кілька рівних золотих доріг, що тікали у далечінь.

— Підемо по місячному промінні? — питала.

— Так, Валю, підемо...

— Але їх так багато!..

— Виберемо один, Валю. Найкращий і найпевніший.

Інколи Валі така мандрівка видавалася зовсім природною річчю, але інколи ослаблена свідомість все ж стукала в череп дівчини й родила сумніви. Тоді Валя питала:

— Це я маячу, чи й ви вже починаєте маячити?

— Не турбуйтеся, Валю, — заспокоював моряк. — Коли світить такий ясний і великий місяць, коли блищить і грає хвиля, — багато з того, що є при звичайних обставинах маяченням, — стає можливим...

— Світить ясний, великий місяць... Хвиля блищить і грає... — силкувалася зрозуміти Валя й питала знову: — Признайтеся, чи ви не люнатик?

— Люнатиком, Валю, в наших обставинах найкраще бути...

— Ваша правда, — годилася дівчина. — Найкраще бути люнатиком...

І западала в непритомність.

Їй приснився дивний сон. Десь наче вона прокинулася від спраги, болю в рані й у всьому тілі. Повний місяць стояв просто над вежею й разом зі своїм збуджуючим нерви жовтим світлом сіяв через діру гостру трівогу.

Валя розглянулася довкруги і зі страхом переконалася, що вона одна. Невже зрадив і пішов сам, всупереч недавнім запевненням? Покликала його раз і другий, але не одержала відповіди. Лишень дивовижні звірі на мурі застигли від зацікавлення, а коняча морда в розкішному капелюсі виразніше вишкірила свої великі зуби.

Опанована жахом, дівчина, з трудом перемагала біль і ослабленість, ледве звелася на ноги. Гукнула ще раз — і знову мовчанка...

Тоді, чіпляючись стіни, вона долізла до вікна. Хотіла пити, хотіла розгадати загадку щезнення Володимира, а ці дві нитки могли вести лишень через вікно-бійницю — і дівчина спрямувала свої зусилля в той бік.

Акуратно змотаний дріт лежав на місці, вогка ще блюзчина — біля нього. Валя взяла все це в руки і заплакала. Потім виглянула у бійницю — і нараз уся стерпла: розставивши широко руки, Володимир обережно посувався по плутаному й порозриваному в'язанні мосту на другий берег.

»Люнатик!« — блиснула разом з пригадкою недавньої розмови й догадка в голові Валі. Вона притиснула рукою уста, тамуючи крик, бо знала, що люнатиків не можна будити під час, коли вони відбувають небезпечні мандрівки. І саме таку мандрівку відбував тепер Володимир. Якраз доходив до середини колишнього мосту, де залізні шини підносилися тупим кутом угору, і для ніг бракувало певного опертя, а для рук не було ніякого. На вершині

кута міст був розірваний, і перед мандрівником виринала важка проблема: як перебратися на другу половину?

Вода, темнозелена вдень, тепер видавалася зовсім чорною і масною. Серед нескаламученої нічної тиші виразніше чулася її сила, що розсаджувала береги й глухо гуділа, стрясаючи решткаами зруйнованої фортеці.

Над цією водою, балянсуючи на сріблисто-сірій плутанині в'язань, йшла сонна людина. Людина-велетень, що повісила своє життя на волосині: несподіваний звук, непевний крок, або зрадлива підпора під стопою — і волосина обірветься...

Валя простягла в небо руки, на яких повисли розірвані сталеві ланцюжки, і закричала німим криком, як і розірваний міст, по непевних і викручених штабах якого посувався тепер Володимир. Сталеві кільця кайданків подзвонювали тихо й жалісно, надаючи руками дівчини подібности до білих квіт латаття, з яких струмочком стікає вода. Без слів, самим лишень криком серця, Валя благала всі небесні сили не допустити до загибелі Володимира. Тепер вона розуміла, як багато важив для неї цей велетень з буйною русявою чуприною. — Вона боялася глянути вниз, але її голова рапотом почала наливатися страшним тягарем і сама похилялася все нижче й нижче, витворюючи враження, наче світ обернувся догори дном. І Володимир уже не був унизу — він був угорі. Видряпався на вершок перелому і став, вагаючись. Потім, зважившись, стрибнув через порожнечу розірваних в'язань, зі силою кинувши підошви ніг на перехилену площу широкого бруса. Ноги послизнулися, а у Валі в ту саму мить налита гарячим чавуном голова переважила решту тіла, схибнулася і перекинулася вниз, наче відділилася від тіла. А все ж Валя докладно бачила, як Володимир упав у воду. Він летів довго-довго, як відірваний від дерева осінній листок. Коли ж нарешті досяг рівня води, ріка заричала оглушливо й радісно, бухнула високим вогняним фонтаном і жадібно проковтнула молоде тіло. У світі стало відразу порожньо і страшно, а Валя лишилася сама зі своєю жовтою, як світло місяця, розпукою, з болем у всьому тілі, зі спрагою в грудях і з тими страшними зображеннями, що їх творили на мурі нерівні брили каміння.

Дівчина відповзла від бійниці, лягла на своє місце, притулила лице до запорошеної тинком підлоги й покірно завмерла. Їй було вже все одно.

І так, здавалося, лежала цілком притомна. Але якесь настирливе гойдання й свіжість, що тулилася до обличчя росяними пелюстками, примусили її піднести повіки. Зробила це й спочатку подумала, що то знову жартує гарячка, обертаючи світ догори дном. Бо побачила у себе над головою краєчок якоїсь ніби стежки, на якій виблискували з-під обстріпаних холошнів чиїсь великі голі п'яти, й далі вгору — плесо ріки. Опанований гарячкою мозок працював в'яло, і лишень по деякому часі Валя почала розуміти, що світ стоїть, як належить, натомість її тіло, переломлене в стані, звисає головою вниз. Ще трохи напруживши думку, зрозуміла й те, що вона висить на плечі Володимира (ногами наперед, головою назад — на спині моряка), що він її несе, що ті великі босі п'яти належать саме йому й що він мусів напевне для зручности роззутися.

Та ці всі міркування мигнули у свідомости дівчини і, відслуживши свою службу, щезли. Валя в той мент не сприймала нічого звичайного, нічого прозаїчного. Вона бачила світ, наче дивну феєрію, де все було таке надзвичайно чудесне, що душа просто захлиналася зі солодкої радости.

Ось — прямовісна кам'яна стіна, що котиться глибоко-глибоко вниз — у темну рухливу масу ріки. Місячне сяйво, обтікаючи по сірому камінні, падає на чорну поверхню води і малює на ній золотих карасів, які весело підстрибують на хвилях, діляться на менші, або зливаються в більші, й пірнають углиб, уступаючи місце іншим. Це — внизу. Вгорі ж мусіло бути бездонне синє небо (Валя його не бачила, але виразно уявляла), з круглим виполіруваним місяцем посередині й безліччю блискучих зірок. А поміж небом і рікою — місячний міст. Володимир ізсукав його з місячного проміння й тепер іде ним, несучи на плечі й Валю. Воно скидається все на маячення, але насправді не маячить ніхто. Бо, коли світить ясний, великий місяць, коли блищить і грає хвиля — все стає можливим...

Промінь хитний і тремтливий. Він стрибає у Валі перед очима й гойдається, але від того родиться лишень хвилююча приємність, як від головокружно-скорої їзди на гринджолах, або від високих злетів на гойданці.

І тому Валі радісно, тому вона щаслива. Вона хоче, щоби ця подорож ніколи-ніколи не скінчилася. Щоби все вигравали на річному плесі місячні карасі, щоби гойдався місячний міст і щоби Володимир не здіймав її зі свого плеча. Як добре, що він — люнатик! Люнатиком у таких обставинах найкраще бути...

І раптом — наче сполох блискавки:

— Люнатик! Сновида, що повісила своє життя на волоску, і йде по викручених в'язаннях мосту, широко розставивши руки. Потім стрибок, вогняний водограй, що ковтає спадаюче летом осіннього листка тіло — і налита жовтою розпукою порожнеча...

То це був сон? Чи справді ж тільки сон?

Люнатик!

Умлівіч Валя витверезіла, феєрія приснула, оголивши немилосердну правду, де не було ні місячних мостів, ні золотих карасів, але була понура глибока ріка зі сильною течією і вузенький рубець біля прямовісної стіни. А по цьому рубцеві йшов люнатик, тримаючи на плечі іншу людину. На волосині висіло тепер два життя, а небезпека збільшилася: бо що мандрувати одному — то не вдвох, коли один висить на плечі другого.

Вкрившись нараз холодним потом, дівчина здригнулася й була би крикнула, але в ту саму мить Володимир, утративши рівновагу, вчепився за ребро контрфорсу. Припав до нього чолом і стояв, гойдаючись, мов п'яний. Його ноги тремтіли, його серце билося шалено, а сорочка на плечах стала мокрою.

— Господи, рятуй! — німо зойкнула Валя. — Господи, змилосердися над нами! Господи, не допусти, щоби ми погинули!.. Ми такі молоді й так мало бачили доброго в житті!..

Молилася з цілим запалом юної душі й відчула попросту фізично, що її молитва заспокоює Володимира, як і переляк, передавшись йому, мало був не зіпхнув у ріку. Добре, що це сталося біля виступу, де було за що вчепитися.

— Хай буде благословенне ім'я Господнє! — подякувала дівчина й сама собі неймовірно здивувалася: — Звідки я знаю ці слова?..

Шукаючи відповіди на власне питання, рівночасно пильно стежила за поведінкою Володимира. А він поволі випростувався, рукавом обтер з чола піт і, злегка підкинувши дівчину плечем, почав обходити кам'яне ребро.

Валя замкнула очі і, зосередивши всі свої думки, бажання й силу духа біля якогось нематеріяльного стрижня своєї істоти, напереміну молилася й підбадьорювала в думках Володимира:

— Господи, поможи йому!.. Сміливіше, Володю, ти маєш щастя в житті. Напевне матимеш його і тепер. Лишень відважно, відважно!.. Царице небесна, додай йому сили!.. Святий Володимире Великий, підтримай твого тезку!..

Так скупчившись, не помітила, що зіллялася з Володимиром в одну істоту. Він мав силу тіла, вона — незайнятий і тверезий розсудок. Він був у сні, вона — притомна й могла молитися. Коротше сказавши, Валя тепер була розумом і душею Володимира. Вона не думала над цим — вона лишень намагалася погасити в собі найменші сумніви і, навпаки, розжарити віру в силу Божого милосердя. І це помагало: Володимир посувався живіше, а його кроки стали певніші. Так було аж доти, доки не дійшов до чергового ребра. Тут він зупинився, наче збираючись зі силами, а Валіного серця торкнувся сумнів.

— Чи ж би справді мій душевний стан міг впливати на нього? — подумала собі, й зараз же одержала відповідь. Бо Володимир, що вже був витягнув ногу для дальшого кроку, притьмом забрав її назад і, як і першого разу, судорожно вчепився кам'яного виступу, припавши до нього чолом. Його серце знову подвоїло кількість і силу ударів, а ноги безвладно підломлювалися в колінах.

— Ні, ні!!! — цілою душею, але без голосу, закричала дівчина. — Я більше не буду!.. Я вірю, що ми дійдемо щасливо до мосту!.. Він казав, що найгірше буде до мосту. Але ми дійдемо! Бог милосердний, а Володимир осягає в житті бажаного. Навіть уві сні. Я ж не пустила його, то він уві сні... Люнатик... Добре, що він люнатик! Люнатиком у такому випадку найліпше бути... Господи, поможи нам!..

Серце моряка, що билося так близько біля Валіних грудей, почало заспокоюватися, ноги перестали тремтіти, і незабаром Володимир знову зробив крок уперед.

Валі тепер не треба було ростити віри — вона мала віру. Тверду, глибоку, без сумнівів і вагань. Зрозуміла, чого від неї вимагалося, і не пробувала більше поза межі цих вимог виломлюватися. Лишень старалася наперед вгадати рух кожного Володимирового м'яза і відповідно до нього пристосуватися. Щоби стати частиною його самого, щоби він не відчував тягару її тіла. Положення зводило можливості до мінімуму, лишаючи дівчині більше речі нереальні, — молитву й надію, — і Валя знову зосередилася внутрішньо на них.

І тоді знову світ довкола наллявся радісною красою, знову ожила сполохана феєрія, заграли у хвилях ріки золоті карасики, а вузька призьба при майже прямовісній стіні стала кладкою з місячного променя, що вела кудись у щасливу далечінь...

Щось нове вирвало її з цього блаженного духового стану: то Володимир, обігнувши останній контрфорс і зруйновану вежу на розі, вилазив на міст.

— Мама мія! — зідхнув чийсь голос і загаворив по-німецьки

з виразно не-німецькою вимовою: — Я вже не вірив, що ти вернешся!.. Сюди ставай! Давай руку!..

— Не треба, я сам...

Валя завмерла від здивування: Володимир з кимсь говорить?! Люнатик говорить?! І з ким? Звідки той чоловік тут узявся?

Володимир врешті переліз на міст і став, обтираючи обличчя.

— Маєш каву? — спитав.

— Тут, — відповів незнайомий. — Уявляю собі, як ти втомився!.. Тричі пройти, мов по лезі ножа, на такій висоті... Мама мія!..

Володимир жадібно ковтав каву, й у Валі потекла слинка також. Та все ж була така приголомшена, що не могла ані рухнутися, ані видати ніякого звуку.

— Дай їй також... — сказав голос незнайомого.

— Вона непритомна...

— Бідна! Може б ми...

— Ні, не треба! На щастя, друже Олівіо, НА ПРЕВЕЛИКЕ ЩАСТЯ, вона непритомна! Інакше... Ти її не знаєш!.. Вертаймося скоріше...

— Дай її мені, ти втомився...

— Ти зможеш її нести?

— Чому ні? Я виріс у горах, де стежки гірші від цього мосту. Давай!

— Бери. Лишень уважай, бо це дівчина... О, ти її не знаєш!..

Володимир хотів уже перекласти Валю на плечі нового знайомого, коли вона несподівано вчепилася йому за шию і, заглядаючи глибоко в очі, з притиском спитала:

— А ти знаєш? Знаєш?..

Хлопці поступили чисто, а Валя продовжувала, стискаючи шию Володимира своїми малими, але сильними рученятами:

— Думаєш мене так легко позбутися?! Після того всього, що сталося на місячному промені... Так, так, на тому мості, що ти його зсукав з місячного проміння!.. Ти думаєш після цього всього мене так легко позбутися?!

— То ви... То ти була при пам'яті? — врешті здобув голос Володимир.

— А ти? Ти не був сновидою, що лазить по місячних променях?

— Друзі! — увірвав обмін питаннями »Мама Мія«. — Поки все добре, вертаймося. Там поговорите. Сеньйоріна, мої плечі до ваших послуг. Прошу мене вважати за найвірнішого у світі осла...

— Хто він? — спитала Валя.

— Італієць, студент з Туріня. Такий самий запроторенець, як і ми...

— Деж ти його знайшов?

— На другому боці ріки. Він працює в одного господаря і...

— Друзі, ходімо! Сеньоріна дуже хвора. Має гарячку — мама мія!..

Та все ж, перше, ніж рушати далі, напоїли Валю міцною солодкою кавою. Олівіо показався гідним сином гір і йшов по крученому залізяччі мосту, мов серна по гірських стежках. Взагалі його приявність настільки влекшила переправу через міст, що можна було навіть обмінятися словами. І так Валя

дізналася про причини, які вплинули на зміну попередньої Володимирової постанови. По-перше, зруйнована вежа почала підозріло часто губити каміння й розсипати пісочок; по-друге, Володимирові видалося, що по другому боці ріки висадився з повітря десант (а Валя думала, що то він на місяць так задивлявся!). Отже, вирішив спочатку спробувати щастя сам — і пішов зробити розвідку. Коли перейшов на другий бік мосту, почув десь музику. Пізніше виявилося, що то Олівіо, опанований тугою за батьківщиною (а може й весняними настроями), вийшов собі в ліс із ґітарою, сів на камені й почав співати про місяць, квітучі сади і солодких сеньорін. Так його знайшов Володимир. Оповівши все і заручившись обіцянкою — прийти на поміч, моряк рушив назад, а Олівіо мав побігти додому, захопити шнура й каву, потім піти до мосту й чекати Володимира. Та потім він з кавою і шнуром за пазухою перейшов міст і чекав моряка під стіною фортеці.

Отже, Валі не приснилося, що Володимир ішов мостом. Лишень його падіння й вогненний водограй були витворами хворої уяви.

Ще не дійшли до середини дороги, коли Володимир почав відбирати від Олівіо Валю назад. Той спочатку не давав, але врешті скорився.

— Так певніше, — мимрив моряк, притискаючи дівчину до себе. — А то я старався, страждав, дряпався по стінах, неначе кіт у березні, аж тут з'являється якийсь трубадур з ґітарою, заспіває серенаду і...

— Маячиш? — усміхнулася Валя.

— Ні, дівчино, не маячу. І ти не будеш маячити. Тебе чекає лікарська поміч.

— І ще що?

— І... щастя, коли ти лишень зумієш його відчути й прийняти...

8-ий КРАЙОВИЙ З'ЇЗД АМЕРИКИ

На фото.: Учасники з'їзду слухають звіт. (Допис на 47 стор.)

От. д-р Б. КУРИЛАС

СВЯТА ІВАННА Д' АРК

(Закінчення)

ДІЯ ІІІ

Місцевість Шінон, у Турщині. Тронна заля з вітальньою. У вітальні королева і кілька дам, пані Агнія та паж королеви Єган (Івась). У тронній залі дофен. Карло на троні, а кругом під стінами на ослонах: Реньйон з Шартр, Архиєпископ Реймсу, канцлер де ля Тремуй (товстий велетень із червоним від вина носом), Жіль де Ре — »Синя борідка« (25-літній молодик, із гостро-кінчастою, коротко стриженою борідкою, чорною із металевим полиском, дотепний, меткий, гострий на язик. Щось одначе в ньому з хитрого лиса і неприємне. Дванадцять літ пізніше повисне на шибениці за жорстокості). Дофен Карло VII, 26 літ. В правиці скіпетр, в лівій руці згорток пергаменту. Фізично немічний, ростом куций, безвільний, вайлуватий. Безвусий і безбородий, все волосся голови закрите гострою шапкою. Робить враження пів-мужчини, пів-жінки. Малі, вузькі очі, довгий звислий ніс; проте не виглядає ані вульгарно, ані грубіянськи. Має проблиски справжнього гумору і вміє оживити гутірку. Полковник Ля Ір: марсова постать, 60 літ; сильний, шпакуватий заріст. Очі блискучі, поведінка різька, »генеральська«. Одвертий, відважний, добросердечний. Капітан Ксентрай: другий генерал з густим, рижим заростом і геркулєсової статури. Друг Ля Іра. Акція відбувається 8-го березня 1429 року. За сценою час до часу завиває холодний вітер. В тронній залі та вітальні видно жар у ватранах (пічках).

Ява перша

Завіса відкривається до двох третіх: відслонена тронна заля, закрита ще вітальня, звідкіля час до часу долітають жіночі голоси. Архиєпископ Реймсу, (60 літ). Встає. В руках документ.

Архиєпископ Реймсу: Панове! Становище Франції сильно загрожене! Англійці та бургіньйони щораз більше насідають на Орлеан! В місті голод! Днів кілька тому ворогові вдалось доставити триста підводами масу харчів для своїх полків: хліб, м'ясо, шинку, товсті гуси, коржі, сухарі, усього гори. Наші вчинили вилазку з міста, щоб захопити конвой для себе,

але, на жаль, противник відбив їх із кривавими втратами для нас. (Король широко позіхає, архієпископ підвищує тон і говорить сердито.) Нам треба діяти! (підносить документ). Тут я підготував відозву до населення Орлеану. За всяку ціну треба підтримати доблесних захисників геройського Орлеану!

Король (здавлюючи байдуже позіхання): Так давай! Прошу виділити штафету, яка пробилася б до міста з відозвою. Чи згідні ви, Ля Ір й Ксентрає?

Ля Ір (твердо і рішуче): Орлеанцям не поможуть відозви. Їм треба харчів і війська!

Ксентрай: Треба негайно мобілізувати нові полки і закупити воєнні припаси. Інакше до тижня-двох Орлеан упаде і положення стане безнадійним.

Король (безжурний і байдужий, з іронією): »Рада б душа до раю, та гріхи не пускають«. Але ж вам відомо, мої генерали, що державна каса зовсім порожня. Ще й до того ми маємо мільйони довгу. Як тут вирядити нові полки і купувати харчі, коли нема за що нагодувати й заплатити сольд військам, що їх уже маємо. Вояцька платня задовжена аж на два роки! Чи не так, мій канцлере?

Де ля Тремуй (боязливо): На жаль, стан державної каси — катастрофічний. Від року ніхто з закордонних королів, принців, а навіть італійських купців-банкирів не хоче нам дати позики.

Ля Ір: І як в таких обставинах воювати? Війська нема, виряду нема, харчів і грошей нема, а обляженим в Орлеані, замість нової армії, — на виручку посилаємо відозви. Відповідальність за сучасне критичне положення несе у великій мірі пан де ля Тремуй.

Де ля Тремуй (вибухає гнівом): А я обвинувачую нездарний штаб армії, зокрема тебе, пане Ля Ір. Замість мобілізувати нові полки на відсіч Орлеану ти чіпиш разом із Ксентраєм у Шіноні. Крім того, як зачуваю, і те твоє військо, що є під Орлеаном, — це вже не військо, а банда мародерів, грабіжників та гультіпак.

Ля Ір (сердито поривається на канцлера. Сусіди стримують обидвох противників): Ми прибули до Шінон із табору, щоб остаточно довідатися, чи ви всі тут поможете мені відновити військову дисципліну, чи ні. За те, що військо не хоче воювати і грабує, — львина частина вини у тебе, канцлере! За два останні роки ти видав мільйони на учти, забави, лови та інші пустощі, а тимчасом військо голодує. А відомо ж, що голод — поганий дорадник. Якщо не вирішите, панове, справи виплати військам, то я складаю в руки короля мою резиґнацію і нехай де ля Тремуй стає командиром.

Король: Гов, панове, не сперечайтеся між собою! Ля Ір правий, що треба, нарешті, знайти засоби для війська! А, тимчасом, Ваше Високопреосвященство, доложіть нам про деякі біжучі справи.

Архієпископ: Пан Роберт Бодрікур з Льорену окремим листом запевняє вашу королівську величність про свою вірність і любов, скаржиться, що важко зараз збирати податки з огляду на банди англійців та бургіньйонів, які пограбували околиці. Врешті в постскріптум відмічає, що до нього з візитою прийшла дівчина Іван-

на. Вона заявляє себе посланкою неба і просить завезти її до короля. Роберт де Бодрікур вволив її прохання.

Король (при звістці про Іванну оживляється): Цікаво. І де вона тепер?

Архиєпископ: Дівчина справді приїхала вже до Шінону. Днів кілька тому, ще як побувала в Св. Катедрі з Ф'єрбуа, написала листа до вашої величности... В листі наполягає на тому, що під час молитви у Ф'єрбуа Господь потвердив її завдання визволити Францію. Це все справді надокучливе.

Король: Чому надокучливе, Ваша Ексцеленціє? (хитро) Чи Господь не всилі дати свого волевиявлення селянською дочкою? Чи в давнину не говорив Він навіть ослицею Балаама?!

Архиєпископ: Так, так, це легко сказати, але я раджу вашій королівській милості не приділяти значення тій справі. Свята Церква дуже обережна в одобренні всяких появ і чудес. За моєї пам'яті, в час цих воєнних хуртовин, уже чотири особи заявляли, що Бог кликав їх визволяти Францію!

Король: А насправді?

Архиєпископ: Насправді ж були це або обманці, або хворі, або ще гірше, — опановані злим духом. У випадку Іванни неприємне вже те, що народ зачинає хвилюватися!

Король: Як це так?

Архиєпископ: А от хоч би факт, що коли Іванна під'їздила з конвоєм до брами Шінону, там уже юрмилася добра тисяча народу, що кричав несамовито: »Іванно, веди нас на ворога! Спасай вітчизну!« А з народніми ворохобнями не жарти! Бачимо, як вони зачинаються та не відомо як закінчаться!

Король (видно перестаршений): Правду кажете, Ваше Високопреосвященство!

Ля Ір: А я думаю, ваша величносте, що нам зовсім не треба боятися 17-літньої, як зачуваю, дівчини. Навпаки, нам треба використати величезне народнє захоплення Іванною для боротьби проти наїздників.

Ксентрай: Так, королю, і я тієї самої гадки, що Іванну треба допустити перед твоє лице! Хай говорить, що має сказати!

Архиєпископ: А я міркую, що вистачить післати до дівчини мого капеляна та кількох вояків, щоб переконати її повернутись до свого Льорену!

(В цій хвилині в залю нарад входять королева, пані Агнія, паж королеви, Єган, та кілька дам. Всі вони веселі, розбавлені цокотухи.)

Ява друга

Королева (сміливо підступає до Карла VII): Пане, я хочу тобі щось дуже цікавого розказати!

Король (збентежений, силкується усміхатися): Дуже радо, дуже радо. Тільки, може, трохи пізніше, пані моя. Ми ще не закінчили державної ради.

Королева (безжурно змахнула руками): Ет, що там наради! Пусте (усміхається). І так нічого важного не врадите. А от я чула, що...

Король (зрезиґновано): Панове, хіба в такому разі вважаймо наради закритими. Дякую!

(Всі з полегшою обступають королеву і дам. Король залишає трон і собі зближається до подруги.)

Королева: А от я чула, що до Шінон приїхала Жанна д'Арк...

Король: Знаємо це вже, знаємо!

Королева (нестурбовано): І з своїми лицарями вона вже недалеко від воріт замку! **(Всі мужчини здивовано:** О!) З нею маса людей, які голосно звуть її спасителькою вітчизни. Її конвой — це розкаяні лицарі-розбійники. І вона сідлає коня по-мужеськи...

Дами (счудовані): О, по-мужеськи!

Королева: Так, як лицар. Вона зодягнена в шкуряний кафтан та чорні штани... Кучері коротко обрізані... Вона прекрасна! Мій паж її вже бачив!

(Дами з нестримним інтересом оточують хлопця. Всі навипередки одна перед одною, засипують хлопця питаннями): Чи робить вона чуда? Чи схожа на лицаря? Чи Іванна окульбачує коня по-мужеськи? Чи переодягнена вона на хлопця? Чи справді обрізала вона коси?..

Єган стверджує хитанням голови цю зливу майже одночасних, щебетливих і дуже швидких запитів. Тимчасом за сценою зривається буря окликів: »Жан д'Арк«, »слава«, »визвольниця«, »рятівниця«. На сцені помітне враження. Всі на хвилину принишкли.

Король: Отже, що радите мені, дами й панове: прийняти візиту Іванни, чи не прийняти?

Лицарі й дами: Прийняти, прийняти!

Королева: В мене є навіть пропозиція, як прийняти дівицю. (до короля) Мій пане, Жанна заявила недавно, що зразу впізнає вашу величність, хоч досі ще ані разу не бачила вас особисто, ані на портреті! Чи правда, Ля Іре?

Ля Ір: Я чув це на власні вуха днів кілька тому з уст дівчат.

Де ля Тремуй (презирливо, скептично): На власні вуха?

Ля Ір (з кипінням гніву): Ах ти, паливодо, шалапута! Лицарю від паради. Тільки доторкнешся гострого леза меча, то зразу бліднеш від страху, як панночка! І ти смієш кпити собі з такого вояка, як я?! (Хоче знову кинутись на канцлера. Сусіди стримують обидвох.)

Архієпископ: Пробі, панове, не час тут рубатися. Хочете, зженете свій гнів на спинах англійців!

Королева (чітко і спокійно): Отож я пропоную, щоб ваша королівська величність зодягнулась в костюм мого любимого Єганчика, а Єганчика приоздобимо ризами вашої королівської величности.

Король (счудовано): Та навіщо ця вся маскарада?!

Королева: На те, мій любимий мужу, щоб виставити діву з Льотарінгії на пробу: якщо впізнає вона спонтанно короля в убранні пажа, то це буде нам незбитий доказ, що Божий Дух веде дівча і ми мусимо піти за її проводом і вимогами. А якщо не впізнає і поцілує в руку Єганчика — то посміємося від душі з бідної гуски та зразу відошлемо пастушку з-під Вокулєр до її баранів.

(Всі приявні плещуть в долоні.)

Всі: Знаменито! Знаменитий помисел! (Нашвидку виводять з залі обидвох юнаків для переодягнення: За хвилину паж у королівському одязі і з скіпетром у правій руці сідає на престолі, а Карло VII — стає смирно серед дворян, за їх плечима. Королева велить канцлерові ввести в залю Жанну д'Арк. Канцлер виходить.)

Знову крик юрби: Жан д'Арк!

Ява третя

Ті самі. Входить канцлер. За ним Св. Діва. За нею Жан з Мецу із шоломом у руці.

Канцлер (кричить голосно і дзвінко): Князь Вандому представляє і знайомить Жанну-діву їх королівській величності! (Паж на престолі вдавано приязно махає діві скіпетром.)

Св. Іванна (поступає пару кроків вільним проходом в бік трону, встає, хвилинку вагається, а тоді голосно): Де тут серед вас є дофен?

»Синя Борода«, Жіль де Ре (вдавано услужливо показує правою рукою в бік трону): Ви, красуне, в прияві самого їх величности дофена!

(Іванна скептично змірює пажа від ніг до голови. В залі напружена тиша, і мушка не бренить.)

Св. Іванна: Гей, Синя Борода, — не дури мене! Де наш дофен? (Дівчина далі допитливо шукає очима, повертається спиною до трону, спроквола йде повз шереги дворян, врешті згинає до землі праве коліно і бере Карла за руку. На обличчях усіх приявних видно сильне зворушення, навіть потрясення.)

Ласкавий, милий дофене, мене прислав тобі Господь Бог, щоб вигнати англійців з-під Орлеану і з усієї Франції. Я швидко поведу тебе на коронацію до Реймсу, де досі коронувано всіх законних королів Франції.

Карло VII (радісно тріюмфуючи, до дворян): Ага, тепер бачите: діва добре впізнає, де королівська кров. Хто з вас тепер посміє сказати, що я не є правний король? (Тоді до дівчини): Але, як хочеш, моя дорога, вкоронувати мене в Реймсі, то мусиш найперше поговорити з архиєпископом. Він зразу за тобою!

Св. Іванна (повертається рвучко, міцно зворушена): — О, Преосвященний! (Стає перед архиєпископом на обидва коліна, схиляє покірно чоло.) Владико, я — вбога, селянська дівчина, а ви сповнені благословенням, ласкою та славою самого небесного Бога. Яка я буду щаслива, якщо зволите дати мені архипастирське благословення![1])

Архиєпископ: Да благословить тебе, доню, Господь от Сіона! (Накреслює знак святого хреста і кладе обидві долоні на чоло дівчини.)

Юрба дворян і дам: Вона впізнала, впізнала!

Дами: Сила Божа! Чудо!

(В міжчасі паж уже залишив трон, підбіг до короля і віддав йому королівський ковпак і скіпетр та горностайове хутро.)

Королева (горнеться до Івани, а за нею дама Агнія та королівська мати): Ах, Господи! Жанно, ти чарівне дівчатко, чарівне, чарівне! Ах, вона його зразу впізнала! Моя ти любочко! (голубить Жанну, тоді ще раз уважно оглядає дівчину.) Справді, ти милэ, голубко! Але скажи, скажи серденько, як ти потрапила відразу впізнати короля, хоч на твоєму віку ти ні разу його не бачила.

Св. Іванна: Це за мало пажеві сісти на престіл, щоб вже тим самим бути схожим на короля.

Ля Ір (підходить радісно щасливий до дівчини і фаміліярно злегка плескає її по плечі): Далебі, я гордий з тебе! Дехто із молодиків хотів покпити собі з тебе, панянко, але ти сама їх пошила в дурні! Дозволь ще раз познайомитись: мене звуть Ля Ір і ти направду подобалася мені! І Ксентрай повояцьки полюбив тебе. тільки

---

[1]) Кілька фраз до цього місця взяті з »Св. Івани« Бернарда Шова, »Пінґвін букс«, Лондон, 1959, ст. 73.

він несміливий і не відважується виявити це на-зовні! (Найближчі злегка усміхаються.)

Королева: Розкажи нам усе, золотко! Ми станемо приятельками, правда? Сідай он-тут, ясочко, і розкажи нам про все в подробицях. Твої пригоди, дівчино, нестерпно цікаві!

Дами (сильно цікаві): Так, так Жанно! Розкажи! Розкажи!

Св. Іванна (чемно, але й рішуче): Небесний Цар звелів мені говорити про всі таємниці тільки з тобою, люб'язний дофене! (Дофен задоволений.)

Архиєпископ: Пане, дозволь нам найперше випробувати та випитати дівчину!

Св. Іванна: Господь сказав мені, що найперше маю про все поговорити з його королівською величністю. Вже швидко станеш безспірним переможним володарем. Тебе помаже святим миром і вкоронує в Реймському соборі месір Реньйо з Шартре, архиєпископ Реймський, якого я поважаю і шанобно йому клонюся. (Схиляє голову в бік архиєпископа.)

Карло VII: — Отож, хай станеться згідно з твоїм бажанням (до дворян): Місце, пановe! Ходім в молитовню, моя мила! (Йдуть удвох за багряну опону. В залі врочиста мовчанка.)

Завіса

Інтермедія

На сцену виходить рецитаторка в темнім костюмі з початку 16 ст. з пергаментом у руках. В час, як вона читає лінеописні записки подвигів Іванни, можна кидати прожектором на сцену і на неї різнокольорові світла.

Рецитаторка: »Бисть во врем'я оно«, дівиця Іванна приїхала під місто Орлеан, у табір французьких військ. і зразу новий дух вступив у серця недавніх боягузів і мародерів. Вона домагалася від вояцтва зміни звичаїв та підживлення Тілом й Кров'ю Господа, а тоді сміливо повела полки на ворожі фортеці і взяла їх. Орлеан звільнено. В час тріюмфального походу тисячі людей оголошували діву своєю рятівницею і визвольницею (за кулісами оклики »Орлеан«, »Орлеан«, »Орлеанська діва«). Тоді ще звільнила від окупанта низку областей і міст і форсовними маршами довела дофена і військо до священого собору в Реймсі і там Реньйо де Шартре, в липні 1429 року, помазує Карла VII, коронує його (оклики: Хай живе Карло VII! Жан д'Арк!) З Божою допомогою діва здобула перший етап свого життєвого призначення. А другий етап — це було мучеництво. Тягнулись довгі місяці. Пригас давній ентузіязм полків. Карло VII не дозволив Діві на рішучі дії проти ворога. Від безділля військо охляло на дусі.

В безпорадних зусиллях св. Іванна зайшла аж під місто Компієн. Там, під воротьми міста, наскочив противник переважаючими силами на горстку вояків з ескорти Діви і схопив її в неволю.

(На сцені відобразити: Іванну разом із Бертраном де Пуляньжі та Жаном з Мецу як вони відбиваються від оточуючих їх англійців. За дві хвилини Бертран і Жан лежать на землі, а Іванну вояки схоплюють і зв'язують шнуром її руки позаду спини.)

Завіса

ДІЯ ЧЕТВЕРТА

Ява перша

(Св. Іванна сама в темному підвалі, при світлі свічки, скована ланцюгами по руках і ногах.)

Монолог св. Іванни: Кличу до Тебе з глибини, Господи: Господи, почуй мій поклик! Хай вухо Твоє уважливо слухає гомону мого моління! Задля імени Твого я ждала ж Тебе, Господи! Числила душа моя на Твоє слово! Виглядала я більш Господа, ніж сторож досвітню зорю. Нехай опівнічник виглядає ранньої зірки, Ізраїль жде на Господа! Бо в Господа є ласка й багатющий у нього викуп; це Він відкупить Ізраїля від усіх його прогріхів.

(Псальма 129)

Жан з Люксембургу продав мене ворогові за 10.000 червінців. Але це Ти, Господи, напустив цей досвід на мене, щоб випробувати мене! Як золото гартують вогні, так Ти мене — стражданням! Голос Божий не обманув мене! Святі Діви Катерина і Маргарита навчали мене правильно.

(Голос з-за сцени: Чарівниця! Відьма! Відступниця, братовбивниця, кровопроливниця!)

Св. Іванна (далі): Ні — я не відступниця від віри! За матір Церкву я готова дати себе порубати: вірю в одну святу, соборну і апостольську Церкву! Я — не вбивниця, бо я мусіла слухатись Бога, що велів мені гнати з вітчизни кривавих загарбників. А я нерадо, нерадо проливала кров! Волосся ставало дибом на голові мені кожний раз, як я бачила розлив людської крови. (Крики: На костир! У вогонь! Спалити опирницю!)

Ні, я невинно буду мучіти зараз умерти. І то страшною смертю у вогні. Згоріти ціла! Але я гину за Бога і Його істину, за мою любу, солодку вітчизну!

Я — спасла вітчизну! Я її об'єднала. Я — з'єднала всі руки мого народу в одну могутню, непоборну руку!

Я навчила всі народи світу як полум'яно, до останньої каплі крови, треба захищати свою вітчизну, захищати свободу! Свобода людині і народам!

Я гину за Волю! За Вашу Волю!

Ява друга

(Входять два англійські вояки)

Вояки: Іванно! Пора! На страчення!

Св. Іванна (йде): Ісусе, Маріє!..

Завіса

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ
журнал для молоді
»АВАНҐАРД«
Поширюйте між українцями
всі видання Спілки Української Молоді

ГІПОТЕЗИ ПРО КОСМОНАВТІВ ВСЕСВІТУ

Після сучасних нам великих досягнень науки і техніки, що відкривають людству шлях у всесвіт (космос), ніхто вже не сумнівається у можливостях подорожі людини до далеких інших світів у недалекому майбутньому. Наша Земля заселена людьми, які бажають продістатися в космічні простори, а тому, що вони не можуть бути винятком у безкінцевій і величезній системі Всесвіту, десь там, на віддалі сотень мільярдів кілометрів від Землі, мусять існувати інші світи, також заселені високорозвиненими істотами, які також прагнуть здійснювати космічні подорожі, а можливо вже їх і здійснюють.

Науковці на нашій Землі висунули гіпотезу про можливість відвідин нашої Землі космонавтами з інших плянет, які вже відбулися в далекому минулому. Сліди таких відвідин науковці шукають серед відомих вже людству предметів, походження яких до цього часу залишається для науки невідомим. Серед різних загадок природи, до цього часу залишається таємницею виникнення **тектитів** — скляних створень-речовин, що їх знайдено на земній поверхні, зокрема в Лівійській пустині. Аналіза тектитів ствердила, що вони мають радіоактивні ізотопи алюмінію і берилію (метали). Сьогодні наука усталила, що радіоактивні ізотопи є своєрідною метрикою народження тієї або іншої речовини. Щодо тектитів, то досліди над ними свідчать, що ці предмети (речовини) »народилися« декілька мільйонів років тому в умовах дуже високої температури та потужного радіоактивного випромінювання. Як твердять, Земля була створена не мільйони, а мільярди років тому. Отже тектити з'явилися на Землі порівняно досить »недавно«. А, може, вони є річною метеоритів? Але ті метеорити, що час до часу залітають на нашу Землю, також набагато »старші« за тектити. Крім того вони прилітають в різні місця Землі, а тектити чомусь скупчені лише в одному місці.

Дуже багато праці приклали й прикладають науковці, щоб пояснити походження тектитів. Одні твердять, що вони створилися в просторах між зорями; інші — що тектити появилися в момент, коли Земля зударилася з головою якоїсь комети, а треті думають, що величезний метеорит зударився з Місяцем, розбився і його кусні рекошетом залетіли на нашу плянету. Це все — тільки гіпотези, які не підтверджуються фактичними доказами.

А може це було так? — запитують самі себе автори різних гіпотез. Велетенський корабель-ракета з далеких просторів космосу наблизився до Землі. Між зоряними просторами він рухався з швидкістю світла (300 тис. км. на секунду), але на віддалі приблизно

40 тис. км. від Землі він загальмував свою швидкість до 3-х км. на секунду, вимкнув свої двигуни і завис над нашою Землею, а потім перетворився на штучного супутника, який обертався зі швидкістю, яка дорівнює 24 годинам, тобто з такою швидкістю, з якою обертається наша Земля навколо власної осі. Такий стан уможливлював космічному кораблеві не витрачати енергії двигунів і перебувати над Землею над одним і тим же її районом. Космонавти, що знаходилися в кораблі вивчали атмосферу і поверхню нашої плянети, а вибравши потрібне місце, спустилися на Землю. Чи не є тектити слідами, які залишили після себе знаряддя-зонди, що ними космонавти обслідували Землю?

Баальбекська веранда. Серед усіх споруд, що їх збудовано в дуже далеку давнину, дуже загадковими рахуються споруди т. зв. Баальбекської веранди. Це є майдан, викладений з величезних кам'яних плит, який розташований в горах Антиливану. »Тисячі років стоїть цей майдан, дивуючи туристів«, — писав колись Марк Твен. Найбільша плита Баальбекської веранди має 20 метрів довжини і важить до 2-х мільйонів кілограмів. Навіть за наших часів, коли будівельна техніка величезними кроками посувається вперед, спорудити таку веранду ще неможливо, бо для того потрібно створити спеціяльні понадпотужні крани та транспортові механізми. Ще ніхто з науковців не відповів на питання: коли, як, для чого і хто спорудив Баальбекську веранду?

А, може, це було ось так? Для того, щоб здійснити подорож із Землі на інші плянети Всесвіту, а також знову повернутися на велетенський корабель, що обертався навколо Землі, як її супутник, космонавтам, що прибули на нашу плянету, потрібно було збудувати величезний ракетодром та інші спеціяльні споруди. Чи не є Баальбекська веранда залишком одного стартового майдану, що його спорудили космонавти? Тим більше, що ця веранда розташована недалеко від Лівійської пустині... Може! Цю загадку треба розкрити...

Звитки із Мертвого моря. Весною 1947 року бедуїн Мухамед Діб шукав свою вівцю. Зайшов він і в середину печери Айн Фешта недалеко Мертвого моря. Вівці він не знайшов, але побачив щось інше. В печері було дуже багато різних глиняних уламків та декілька цілих глечиків, у яких знаходилися звитки зі шкіри, вкриті незрозумілими знаками. Бедуїн повідомив владу і розпочалися розкопи печери. Так було віднайдено багатющі скарби старовинних рукописів, які названо »Звитками Мертвого моря«.

Історики вже давно стверднли, що пам'ятники старовини містять у собі дуже велику кількість важливих відомостей про ті події, що відбулися в глибокій давнині. Напр., в старовинних грецьких мітах про Троянську війну виявлено дуже докладні відомості, на підставі яких світової слави археолог Генріх Шліман, три тисячі років згодом, відкопав Трою. »Звитки Мертвого моря« — рукописи, що знаходилися в глиняних глечиках — представляють собою найстаровинніші тексти. Але ці тексти також були не оригінальними, а тільки копіями інших текстів, що їх переписано дві тисячі років тому і покладено до глиняних глечиків. В »Звитках Мертвого моря« пишеться, що »з неба на Землю прибули люди«. »Упа-

ли люди з неба на землю в тих днях і перебували на землі... Вони перебували й після того, як на землю прибули з неба знову нові люди. І були вони сини Бога... Єнох знався з Богом і не стало його, бо Бог забрав його на небо«. Ніхто з науковців, крім московських безбожників, не заперечує, що Бог посилав в старовинні часи, 7-10 тис. років тому, посланців з неба. Але чи не могло бути й так, що в той час на нашу Землю прибули й космонавти Всесвіту? Може сталося й таке, що Господь Бог забрав Єноха на небо в той час, коли на іншу планету відлетіли своїм кораблем космонавти. Цього світові науковці не заперечують! Навпаки, вони стверджують писання Біблії.

Дуже багато науковців твердить, що в старовинні часи рівень хемії, математики і фізики перевищував сучасний, але на Землі сталася велика катастрофа, яка знищила всі досягнення науки і техніки тих часів.

Науковців дуже цікавить, напр., загибіль таких міст як Содом і Гомора. Дехто твердить, що Содом і Гомора загинули внаслідок термоядерної реакції, яку зіслав на землю Господь Бог. В »Звитках Мертвого моря« про цю подію пишеться так: »... Піднявся до неба стовб диму, як стовб диму з бовдура велетенської кузні. І падав на Содом і Гомору дощем вогонь разом з сіркою. І знищив він міста і всіх його мешканців, і рослину, і тварину на землі. А коли дружина Лота оглянулася, перетворилася на стовп із соли«. Деякі науковці думають, що термоядерна реакція, яка »впала« на людей з неба, знищила все на своєму шляху. Вони заявляють, що кожний має право тлумачити Біблію, як йому завгодно, але заперечувати існування божої кари ніхто не може.

А може все це було зовсім інакше? Космонавти Всесвіту мали вже таємницю ядерної енергії, а відлітаючи з Землі на свою батьківщину, захопили із собою також і людину нашої Землі-планети. Деякі науковці висунули гіпотезу, що космонавти перед відлетом із Землі, шляхом вибуху, знищили всі резерви атомного пального, щоб облегшити корабель-ракету. Може було й таке! Під час перебування на Землі, твердять ті науковці, космонавти намагалися свої знання передати й земним людям. Однак, через дуже низький культурний рівень, люди не могли зрозуміти великих знань космонавтів, тому ніяких слідів не залишилося. Але залишилися сліди від астрономії, бо ж навіть найпримітивніші кочові племена уміли по-астрономічному користуватися небесними світилами. Отже астрономічні відомості з глибокої давнини дісталися аж в наші часи.

В багатьох читачів, які знайомі з гіпотезою Аґреста, виникне питання: якщо в дуже глибоку давнину, припустимо 10-15 тис. років тому, космонавти з Всесвіту відвідали нашу Землю, відлетіли назад, а навіть захопили із собою одну або декілька людей, то чим пояснити, що вони не відвідують нашу Землю тепер? На це питання автор гіпотези Аґрест заявляє відверто, що відповісти на таке питання дуже тяжко. Якщо ті космонавти прибули були на нашу Землю із якоїсь планети Соняшної системи, то дійсно дивно, чому вони знову не відвідають Землю. Але, якщо вони прибули були з дале-

»ЗАСІБ КОМУНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ«

(Гумореска)

На відміну від країн вільного Заходу, де спорт належить до аполітичної розваги молоді, в СССР в спортивне життя молоді завжди брутально втручається компартія, большевицька держава та її уряд.

...»Головне завдання Союзу спортивних товариств СССР, — записано в статуті, — полягає на розвиткові фізичної культури та спорту, **як одного з важних засобів комуністичного виховання молоді«.** (Журнал »Спортивне життя СССР« ч. 5, 1959 рік).

Цей припис статуту Союзу знав і Коля Замотайло, організатор фізичної культури і спорту мебльової фабрики, де-

---

чезних глибин Всесвіту, то для мешканців тих далеких плянет наша Земля в космосі тільки одна із заселених плянет, яких у Всесвіті можливо більше. Крім того, не потрібно забувати, що за теорією відносности, на ракеті, яка рухається понад 300 тис. км. на секунду, час рухається значно повільніше, ніж на Землі. А можливо, що рідна плянета космонавтів знаходиться на такій віддалі від Землі, що залишивши Землю десятки тисяч років тому, вони ще досі летять до своєї »хати«.

Ми тут познайомили читачів журналу »Аванґард« з різними існуючими тепер науковими і ненауковими гіпотезами. Але гіпотеза є гіпотезою і вона не може заперечувати існування Творця Всесвіту, який керує людськими розумами і життям.

(За чужою пресою подав **А.М.**)

кілька разів перечитуючи чергове розпорядження районного комітету комсомолу. В тому розпорядженні вказувалось, що спортивний гурток фабрики (в СССР називають »спортколектив«) обов'язково мусить взяти участь у змаганнях на першість по боксу, що намічались в найближчу неділю. Після слів »кількість учасників« на тонкому аркушику розпорядження стояла розпливчаста фіолетова одиниця. Отже мусів бути від мебльової фабрики один учасник. Ця недбало поставлена одиниця ніби свідчила про те, що в районній раді спортивного товариства »Аванґард« не дуже вірили в можливості очолюваного Замотайлом спортивного колективу.

— Нічого! — вигукнув Коля Замотайло, — наша фабрика може виставити не одного боксера. Є ще порох у порохівницях! Ранувато списувати Колю Замотайло до архіву. Ранувато...

Він взяв чистий аркуш паперу і, дбайливо розправивши його, вивів каліграфічним чітким письмом: »Плян роботи по підготовці спортколективу мебльової фабрики до участи у змаганні на першість райради по боксу: 1. Підібрати кандидатуру. 2. Провести пропаґандивно-роз'яснювальну роботу, спрямовану на комуністичне виховання...«

Далі Замотайло замислився. »А все таки, хто ж буде захищати нашу спортивну честь? Звісно, Федоренко! Тільки він!« І, ніби переконуючи самого себе, Замотайло заходився вголос перераховувати позитивні якості Федоренка.

— Член спортивного бюро — раз, перший розряд із боксу має, виступає у напівважкій вазі... А удар лівою — симфонія! — тут Коля не стримався, захіхікав, заздалегідь смакуючи з легкої перемоги. — Вважай — кубок у нас. Подумати лише: двадцять шість боїв і всього одна поразка.

Поважно надувши щоки, Замотайло зняв телефонну трубку і попросив з'єднати його з гаражем.

— Я Замотайло, — намагаючись надати своєму тоненькому голосові металевого відтінку, заговорив Коля. — Негайно надішліть до мене Федоренка.

— Вже півроку, як Федоренко у нас не працює, — відповів диспетчер.

Коля замислився, потер скроні. »Кого ж призначити?«

Але, мов на зло, жодне прізвище не спадало на думку.

— Та чи в нас боксерів немає?! — розсердився Замотайло і заходився гарячково перекидати численні течки з паперами.

Треба сказати, що він до нестями любив облік. Стіни його невеличкого бюра-кімнати були густо обвішані різними діаграмами, графіками, розкладами, списками, що наочно свідчили про »бурхливу« діяльність організатора фізкультури і спорту Замотайла. Велика кількість графіків, що не помістилися на стіні, осиротіло стояли в кутку, чекаючи на розширення приміщення, чого Коля вперто, але поки що безвислідно, домагався.

Перекидавши всі течки, Замотайло переконався, що кудись зникла справа обліку боксерів.

— Ось, будь ласка, висліди, — роздратовано пробурмотів Замотайло. — Якби був сейф — не губилися б справи. Ага, стривай, — ляснув він себе по чолі. — Справи на боксерів я ж не заводив. А на кого було заводити, коли, крім Федоренка, в нас боксом ніхто не займався. Кого ж послати на змагання? Не йти ж самому.

Несподівано розчинилися двері і, мало не торкаючись головою дверей, зайшов столяр Сашко Макуха.

— Після праці хлопці хочуть пограти у волейбол, — сказав він. — Де м'яч?

— І що ти знайшов у тому волейболі? — знизав плечима Замотайло. — Це ж гра для дітвори. Я б на твоєму місці...

— А що таке? — здивувався Макуха.

— Коли б мені твоя сила, я давно б зайнявся справжнім спортом — це бокс і тільки бокс.

— Він мені не подобається, — байдуже відказав Макуха і, взявши м'яча, хотів було виходити з кімнати.

— Стривай! — зупинив його Замотайло. — Чому в тебе таке ставлення до боксу? Бокс, як і інші види спорту, належить до засобів комуністичного виховання молоді. Про це не треба забувати. Крім того, а як же я? А колектив?

— При чому тут колектив? Що ж, виходить, що волейбол не належить до одного із засобів комуністичного виховання? — запитав Макуха.

— Як не належить? Певно, що належить, але ж колектив! А чи знаєш ти, що на неділю призначені районні змагання з боксу. Якщо вже тобі, Сашко, відмовлятися, — докірливо промовив Замотайло, — що ж тоді казати про інших? Ось почитай вказівку, — простягнув він папірця. — Виконувати ж треба...

— Та я ж ніколи боксом не займався, — ніби в чомусь виправдувався Сашко. — Мене

гра для дітвори — волейбол — комуністично виховує.

— Та виховує, але ж бокс більше впливає на духовість людини. А зрештою, в боксі нічого уміти не потрібно, — посміхнувся Замотайло і, звівшись навшпиньки, заздрісно поплескав Макуху по дебелому плечу. — Сили тобі не позичати. Слона з ніг звалиш. Чого ж іще? Отже, питання вирішено. Сьогодні що? П'ятниця. Так ось: післязавтра, в неділю, о дванадцятій нульнуль прибути в районний спортзал. Я там теж буду.

— Та як же? — розгубився Макуха. — Я ж ніколи...

— Часу для підготовки досить. Цього від тебе вимагає комсомол, а від комсомолу — партія, — безапеляційно заявив Замотайло. — Бери ось посібник з боксу, рукавиці — дій. Поки нема партнера — натискай на бій з власною тінню. Це один з найголовніших методів самостійного тренування.

Побачивши, що Макуха хоче щось заперечувати, Коля строго попередив:

— І не думай відмовлятися. Засудимо на комсомольських зборах як за зрив спортмероприємств!

— Ну, вже коли треба, то я ж не проти колективу, — неохоче згодився Макуха і, важко зітхнувши, вийшов із кімнати, притуливши до грудей боксерські рукавиці і посібники.

— М'яча забув! — гукнув позаду Замотайло, але Макуха не обернувся.

... Замотайло розшукав Макуху в переповненій залі і примостився біля нього на стільці. Макуха був блідіший, ніж завжди, нервово тер руки.

— Ну, як? — привітавшись, запитав Замотайло.

— Так собі, — ніяково мовив Макуха. — Трохи потренувався.

— Нічого, все буде гаразд, — підбадьорував Замотайло. — Я ж твій секундант.

В цей час диктор став оголошувати по радіо висліди жеребкування і прізвища противників.

— Друга пара: Макуха, другий розряд, і Осадчий, третій розряд. Третя пара...

— Тут у мене, виходить, с людина, що має, подібне як і я, прізвище? — запитав Макуха.

— Та це ж тебе назвали, — шепнув Замотайло. — Твоє прізвище.

— Який же я розрядник?

— Нудний ти, їй-право, не зрозумієш ніяк. Це ж я влаштував, для авторитету, — самовдоволено всміхнувся Замотайло. — Знаю я цього Осадчого, он він сидить у другому ряду, бачиш — у білій сорочці. До поясу тобі буде. Хлопчина він хороший, ти вже його надто не колошмать.

Поєдинок першої пари не приніс перемоги жодному з боксерів, закінчився внічию. На огороджений білими шнурами поміст викликали другу пару боксерів і їх секундантів. Пролунав ґонґ, бій розпочався. Одвівши праву руку далеко назад, Макуха кинувся на свого маленького противника. Але не встиг він дійти й до середини помосту, як на нього посипався дощ різких і точних ударів. Макуха розмахував руками, але ніяк не міг вцілити в свого меткого противника. Дужий удар Осадчого звалив Макуху на поміст. Ніби десь здалеку долинав голос судді, що розмірено вираховував секунди. Почувши: »...вісім, дев'ять...«, Макуха напружив останні сили, підвівся і, ніби в тумані побачивши перед со-

бою людську постать, наніс їй різкий удар в груди. Чути було, як щось важко гупнуло. Крізь згасаючу свідомість Макуха почув чийсь захоплений вигук: »Оце — нокаут!« і з задоволенням подумав: »Перемога!«

Опам'ятався він в роздягальні. На лобі в нього лежав мокрий компрес. Хтось стояв над ним і посилено обмахував рушником.

— Ну, як я його, не дуже? — ледве ворухнув неслухняним язиком Макуха, впізнавши Замотайла.

— Ой, не говори, — простогнав той. — Нагорить нам за таке комуністичне виховання.

— А що я йому зробив? Здається, правил не порушив...

— Які вже там правила. Ти змагання зірвав. Всю комуністичну ідеологію на пси звів. Головного суддю врепіжив. Тижнів зо два в лікарні валятиметься. Підвів мене, підвів і комсомол. Як я тепер на комсомольських зборах звітувати буду? Ех ти, боксер, а ще й комсомолець!

— Йди ти під три чорти із своїм комуністичним вихованням, — вимовив Макуха й плюнув Замотайлові в обличчя.

А. М-н

СВІТОВІ ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ В ЧІЛЄ 1962 РОКУ

Відкриття футбольних ігор за першенство світа, 30 травня 1962 р. у Чілє, було загрожене у наслідок сильних землетрусів у цій країні в 1960 р. та через вичерпання фондів, які треба було в першу чергу дати потерпівшому від землетрусів населенню. Однак згодом виявилося, що переносити змагання до іншої південно-американської країни не буде потрібно, бо чілійці все ж таки будуть в стані, хоч, може, дещо в скромніших розмірах, організувати чергові міжнародні футбольні змагання за першенство світа. Спортові майдани не будуть будувати, наприклад, у містах Консепсіон та Антофаґасті, чим заощадиться мільйонові суми. Частина заощаджених грошей піде на розширення стадіону у самій столиці Сантіяґо і таким чином забезпечено буде приблизно 100.000 місць для глядачів. Далі поширено буде спортовий майдан у місті Аріка на перуанській границі. На це поширення треба буде видати приблизно 250.000 долярів. Частину дасть саме місто-пристань Аріка, а більше ніж половину треба буде позичати. Рівнож поширені будуть стадіони у Віна дель Маре, недалеко Вальшарайза (на 35.000 глядачів), а також у містах Талка та Серана. Але цих 6 стадіонів буде, по думці приписів ФІФА, замало. Треба буде у міжчасі поставити чи поширити ще 2 стадіони до 1962 року, бо їх має бути щонайменше 8.

Рахують на те, що на футбольних змаганнях буде більше ніж один мільйон глядачів, які заплатять за вступні квитки понад чотири мільйони долярів. Вже літом цього року розпічнуть продавати вступні квитки, щоб таким чином роздобути заздалегідь потрібні фонди на фінансування світових футбольних ігор: на будову

нових готелів, пансіонів тощо.

У Чілє змагатимуться дві футбольні системи: південноамериканська (бразилійська) та европейська (мадярська). Бразилійці є найкращими жонґлерами футболу в світі; крім того вони є добрими бігунами і роблять своєю скорою зміною позиції замішання у рядах противника. Цим вони і перемогли в 1958 р., на попередніх світових футбольних іграх, у Швеції. Міжтим, коли бразілійці більше індивідуальні грачі і звертають головну увагу на напад, то мадяри більше дбають про оборону і організують масовий раптовий наступ на противника.

Була до тепер різна тактика і стратеґія футбольної гри. Відома була, наприклад, по першій світовій війні так звана чеська »вуличка«, при чому передовий празький футбольний клюб »Спарта« був пострахом всієї футбольної Европи. У другому клюбі Праги »Славія« грав, як воротар, Олекса Бокшай з Ужгороду, свідомий українець і колишній воротар нашої футбольної дружини »Русь« з Ужгороду. Він був рівнож пострахом всієї післявоєнної Европи. Преса писала про Бокшая, як про одного з найліпших воротарів світа. Наприклад, будапештська спортова преса підчеркувала, що передовий мадярський клюб »Ференцварош« програв у себе дома з »Славією« лише тому, що Бокшаєві не можна було встрілити ані одні ворота. Але на іншому місці писала празька преса: бій чеської дружини з воротарем »Русі« Бокшаєм скінчився перемогою Бокшая. Завдяки своєму воротареві, »Русь« у Празі здобула перемогу над одною з найкращих футбольних дружин Праги.

Незадовго починаються перші футбольні гри між поодинокими дружинами світа у різних країнах, які претендують брати участь у футбольних змаганнях у Чілє 1962 р. Лише останні найліпші дружини, які вийдуть переможцями з цих змагань (їх число буде обмежене до приблизно 8-10 дружин), зможуть поїхати до Чілє. Ця футбольна еліта світа буде впродовж 2 тижнів змагатися у Чілє за першенство світа. Хто поїде 1962 р. до Чілє? Сподіваються, що з Европи повинні б поїхати до Чілє мадяри, СССР, Англія, Еспанія, Німеччина та Франція. Починаються певні інтриґи між футболістами поодиноких континентів, які хотіли б »при зеленому столику« (отже не на грищах) покривдити головно Европу. Тому були навіть голоси, щоб Европа не брала участи у міжнародніх грах у Чілє, але про це тепер уже більше ніхто не дискутує.

Спортовець

На пресовий фонд

»АВАНҐАРДУ« ЗЛОЖИЛИ:

К. Бульван, Йонґстовн (ЗДА) — 3 дол.; **Я. Петрух**, Джерсі Сіти (ЗДА) — 1 дол.; **О. Пайончківський**, Нью Йорк (ЗДА) — 1 дол.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Осередок СУМА ім. М. Павлушкова у Шікаґо (Голова — **І. Павлик**, кольпортер — **Б. Лесюк**) — 36 передплатників; **Є. Гановський** (Нью Йорк) — 11 передплатників; **Наталка Шиленко** (Везін-Шалет, Франція) — 1 передплатника.

Усім жертводавцям і приятелям нашого журнала складаємо нашу щиру подяку. Хто черговий?

Адміністрація

З листів до редакції

Слава Ісусу Христу!

Хвальна Редакція,
»Аванґард«,
Лондон.

Високоповажаний
Пане Редакторе,

Читаючи статтю »Українська людина світового маштабу« у Вашому журналі (ч. 3, 1960 р. ст. 30), я завважив одне »недомовлення«, яке, на мою гадку, треба б справити.

Згадуючи про св. Володимира Великого, Шановний Автор пише між іншим таке: »Він охрестив киян. Православна Церква вважає його за те святим«. Це все є правдою. Одначе речення »Православна Церква вважає його за те святим« своєю ексклюзивністю закриває читачеві ще одну правду, якої, якраз на цьому місці і в цьому журналі не належало б закривати.

Князь Володимир Великий вважається святим і в Українській Католицькій Церкві. Для кожного українця католика відоме, що в Часослові чи календарі під датою 15-те липня (ст. стиль) зазначено, що це день »святого рівноапостольного, великого князя Володимира...« Про це кожний може переконатись...

Остаюсь з правдивою пошаною і християнським привітом,

от. А. Михальський,
Ноттінґгам, Англія.

Від Ред. Щиро дякуємо от. д-р. А. Михальському за звернення нашої уваги на помилку і запевняємо, що в нас не було наміру закривати цієї загальновідомої правди.

Поширюйте видання СУМ-у!

»АВАНҐАРД«

»Антологію української поезії«

Альбом »СУМ на чужині«

»ЗНАННЯ«

»Записки виховника«

»Ukrainian Youth News«

НА МАРҐІНЕСІ ВОСЬМОГО З'ЇЗДУ СУМА

СУМА — це одна з найбільших на терені ЗДА виховних організацій української молоді, що об'єднує в своїх рядах декілька тисяч членів віком від 6 до 18 років життя. Ця організація, яка ще недавно об'єднувала молодь у віці понад 20 років життя, рекрутуючи її головно з тих, хто внаслідок війни покинули рідні землі, поповнилась чисельно наступним поколінням — родженим уже на чужині. Внаслідок цього, СУМА поширила свою структуру, тобто поширила рямці організації, розбудовуючи відділи юнацтва та залучуючи поважну кількість своїх старших членів на цей новий відтинок праці, придбала конечно потрібні засоби, відповідні приміщення, оселі, таборовий виряд, розпрацювала пристосовану до цієї вікової групи виховну програму й методи. Під знаком виховних проблем проходив останній З'їзд (26 і 27 листопада 1960 р.), учасниками якого були в більшості виховники, що на найнижчих щаблях організаційної драбини виконують найбільш відповідальну працю.

Вони приїхали на З'їзд, щоб не тільки вирішити суто організаційні та формальні справи, але також, щоб обмінятися своїм досвідом в ділянці виховання, щоб засягнути порад та спільно знайти розв'язку для тих питань, з якими їм доводиться зустрічатися на місцях праці. Вони радо слухали голосу наших старших заслужених педагогів і громадян. Тому дуже цінною для них була доповідь Голови Центральної Виховної Ради СУМ п. проф. З. Сагана на тему »За новий підхід до молоді«, в якій він порушив ряд проблем і подав практичні вказівки, як їх розв'язувати.

Самий факт безперебійного приросту юнацтва СУМА вказує на те, що молоде українське покоління горнеться до цієї організації, що вона має для нього притягаючу силу. Але це не означає, що вже все в СУМА у найкращому порядку. Багато дечого потрібно ще зробити чи впорядкувати, треба усунути все те, що не сприяє розвиткові цієї організації, щойно тоді можна буде рахувати на ще більші успіхи.

Молодь завжди чимось захоплюється, когось наслідує і тому на неї дуже великий вплив має середовище, в якому вона живе. Тож зрозуміло, яка велика моральна відповідальність лежить на старших членах спілки. Старші члени СУМ-у мусять стати для юних членів тим середовищем, в якому вони будуть виховуватись. Вони мусять служити добрим прикладом, взірцем для наслідування, бо інакше вони шукатимуть його деінде, що не завжди буде співпадати з тими цілями, які ставить собі Спілка Української Молоді і загал української спільноти на еміґрації.

Виходячи з цих завдань, доцьогочасна організаційна струк-

тура старшого членства СУМА мусить підлягти певного роду корективам. Йде тут головно про тих членів, які вже мають понад 35 років життя, але готові й далі активно працювати в своїй організації. Для цієї категорії членів треба створити такі організаційні рямці, в яких би вони, почуваючи себе повновартісними членами великої сумівської родини, виконували б відповідні до їх віку і знань обов'язки. Над цією справою мусить застановитись і Світовий Конґрес СУМ-у.

Дехто ставить питання: чому, властиво, згадана група людей не переходить вповні до інших суспільно-політичних організацій Визвольного Фронту?

На це питання відповідь дуже проста. СУМА, як організація, має перед собою велике майбутнє. Ряди її постійно збільшуються завдяки, в першу чергу, тим кільком сотням виховників, які займаються доростом, його виховують. І коли б виховників було ще більше, то СУМА могла б охопити ще більший відсоток неорганізованої молоді, якої напевно є куди більше, ніж тієї, що вже перебуває в рамцях всіх молодечих організацій разом узятих. Далі, велика частина членів СУМА, які безпосередньо не займаються виховною працею, дбають про засоби матеріяльного характеру, без яких виховна робота майже неможлива. Однак, перебування цієї категорії старших членів у СУМА ні в чому не перешкаджатиме їм активізуватися і в інших організаціях, маючи подвійне членство.

Коли ж іде про сумівців у віці між 20 і 35 роками, то тут праця повинна проходити далі в таких самих організаційних формах, якими в юнацтві є організаційно-виховні клітини, тобто рої. Зміна може бути тільки під оглядом змісту праці, який мусить бути пристосований до інтелектуального рівня і природнього зацікавлення поодиноких членів. За цими критеріями вони повинні гуртуватися в спеціялізованих ланках, спільно в них працювати й удосконалювати себе. Ці ланки старших членів повинні плекати в себе певні традиції та ритуал, будучи до певної міри окремою маленькою спільнотою праці.

Старші громадяни, мистці, письменники і поети, не кажучи вже про фахових педагогів, повинні також активно включитися в працю над вихованням нашої молоді. Для цього існують Виховні Ради при Відділах Юнацтва, Ради виховників, Батьківські комітети, різного роду мистецькі гуртки, спортові секції тощо, де вони можуть працювати для добра української молоді. Без сумніву, сумівська молодь радо вітатиме їхню допомогу і належно її цінитиме.

В загальному стверджуємо великий брак відповідної юнацької літератури. Коли для дітей у віці 6-12 років можна стрінути в нас декілька періодичних журналиків чи окремих випусків, то для властивого юнацького віку, тобто від 13 до 18 років немає абсолютно нічого. Цей факт значно утруднює виховну працю серед юнацтва та завдає чимало клопоту виховникам. Виховник на сходинах не може всього подати, а юнацтво середньошкільного віку читає виключно чужомовні книжки, бо для неї немає в українській мові відповідних видань. Тому потішаючим явищем було те, що Центральна Управа СУМ-у вирішила приступити до видавання серії книжечок п. н. »Бібліотека Юного Сумівця«. Передбача-

8-ий З'ЇЗД СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ АМЕРИКИ
На фото., Президія З'їзду і (зліва перед сценою) **голова Головної Управи СУМА д. М. Фурда**

ється включити в серію цілий ряд тем з різних галузей знання, відповідно до іспитових вимог і заінтересування старшого юнацтва.

Треба однак завважити, що згадані видання повинні появлятися регулярно і часто, бути опрацьовані фахівцями та в приступний спосіб. Коротко кажучи, вони не можуть в нічому уступати таким же виданням в чужих мовах, бо щойно тоді молодь буде їх радо читати, призвичаюватись до українського друкованого слова, а впарі з тим знайомитись з українськими духовими надбаннями, історією, географією та українською проблематикою взагалі. Очевидно, що видавання таких книжечок вимагатиме великих фінансових засобів. Однак українська спільнота на чужині мусить спромогтися і на те, коли хоче зберегти наступне покоління українським. Це є одна із головних справ, яка стоїть перед українською спільнотою на чужині.

Підсумовуючи все досі сказане, можна сміло твердити, що СУМА під сучасну пору, гуртуючи в своїх рядах великий відсоток української молоді, є одною з найбільш численних виховних організацій молоді. В силу обставин і доцільности, вона розширила свої організаційні рамці і особливу увагу звернула на виховання

З діяльности СУМ-у у Вел. Британії

(За час від 23 січня до 31 грудня 1960 р.)

Організаційні справи

На протязі ділового року, при допомозі д. О. Шляхетка, організовано одну нову Ланку СУМ-у в Ґльоссопі. Зроблено заходи для організування клітин СУМ-у в Лій і Дербі та пожвавлено працю ланок у Кіґлей і Міддлетоні.

Заходи Крайової Управи впровадити однострій в усіх клітинах ще не увінчалися бажаними успіхами. Каса ощадности Юнацтва СУМ-у заведена в більшості активних Осередків, однак ця справа вимагає постійної уваги з боку керівних органів.

Загальний стан членів СУМ-у на 1. 1. 1960 р. був — 787 чол. На 31. 12. 1960 р. активних членів СУМ-у було 676 чол.

Культ-освітня праця

В квітні 1960 р. було влаштовано дводенний курс писання писанок під керівництвом п. І. Вітошинської. Участь в курсі брали: 12 виховниць і 34 юначки.

В липні 1960 р. в Брадфорді відбувся курс для виховного персоналу і старших членів юнацтва. Курсом керував полк. Є. Рен, а участь в ньому взяли 54 дорослих членів СУМ-у і юнаків.

Юнацька сітка

На 1. 1. 1960 р. членів Юнацтва СУМ-у в Британії було 597. В діловому році прийнято 95 нових членів. В тому самому часі вибуло 28 членів. Стан юнацтва на 31. 12. 1960 р. — 664, в тому числі юначок — 328, юнаків — 336, юнаків і дівчаток до 8 року життя — 46; від 8 до 10 р. — 410; від 10 до 14 р. — 192; від 14 до 18 р. — 16.

Відділи Юнацтва СУМ-у організовані при 20 клітинах СУМ-у, в яких працює 16 виховниць і 54 виховників.

Іспити юнацтва здали:

	Загально	в 1960 р.
І-го Ступня	303	72
ІІ-го Ступня	227	65
ІІІ-го Ступня	20	20

Виховно-вишкільних сходин відбулося 440, що дорівнює 880 годинам праці. Мистецькі і самодіяльні гуртки мали разом 380 сходин. В діловому році було організовано для членів юнацтва 28 прогульок і екскурсій. Діяли гуртки: мистецькі (хори і танцювальні) — 25, спорту — 10, інші — 8.

При Осередку СУМ-у в Брадфорді створена юнацька редакційна колеґія, яка редаґує юнацький місцевий місячник »Наш Друг«.

Від 1-го до 20-го серпня 1960 р. одночасно працювали два

доростаючого покоління. Виховуючись в любові до рідної церкви, української мови, народу, його традицій і ідеалів, виростатиме нове українське покоління, яке робитиме все можливе, щоб бачити нашу батьківщину свобідною і могутньою побіч інших вільних народів світу. Тому праця СУМА заслуговує не тільки на признання з боку загалу нашої громадськости в ЗДА, але також на всесторонню підтримку, бо тільки спільними зусиллями ми зможемо добитись ще більших успіхів.

Є. Гановський

табори для юнацтва: »Юнацька Січ, Кіш ч. 1« в оселі СУБ-у і »Юнацька Січ, Кіш ч. 2« біля Брадфорду. В обидвох таборах разом було 261 дітей та понад 50 членів виховного і адміністративного персоналу.

За діловий рік з канцелярії КУ вислано 1300 листів і 500 пакунків.

Засідань Крайової Управи відбулося троє і п'ять засідань Президії КУ.

Видавнича діяльність

Коштом КУ видано в звітному році слідуючі речі:

10 000 різдвяних карток,
16 000 льотерійних квитків,
2 300 стінних календарів,
150 афішів на Край. Здвиг,
4 000 значків на Кр. Здвиг,
4 000 чл. вик. для юнацтва,
1 000 збіркових лист на коляду, засівання і писанку,
1 200 відзнак III-го ст. Молодшого Ю. СУМ-у,
936 сумівських емблем.

До друку передано також відзнаки роїв, юнацьких таборів. Циклостилевим друком видано 200 підручників впоряду, 60 прим. »Матеріяли для юнацьких таборів« опрацьованих полк. Є. Реном, 2 організаційні обіжники, 1 обіжник в справі іспитів юнацтва, 5 обіжних писем та 50 різних комунікатів, закликів, супровідних писем, форми звітів, запрошень та ін.

Напередодні організування курсу писання писанок, надруковано 200 прим. збірника під назвою »Як писати писанки«.

Окремо в »Українській Думці«, пресовому органі СУБ-у, виходила сумівська сторінка під назвою »Голос Молоді«. Д-г Дубиняк випустив 3 числа »Голосу Молоді«, а в останнім часі редакцію перебрала подр. В. Гринюк.

Фонд Господарської Розбудови

»Фонд Господарської Розбудови« при КУ, в звітному році виказався найбільше занедбаною ділянкою в засягу праці СУМ-у.

Праця клітин СУМ-у в циферних даних

На кінець 1960 року Спілка Української Молоді у Великій Брітанії начисляла 16 Осередків і 16 Ланок.

Відбулося: Засідань Осередків і Ланок — 86; ширших сходин членів — 28; платних імпрез — 32; національних свят — 52; національних свят влаштованих з іншими організаціями — 72; святочних сходин — 10; доповідей в Осередках і Ланках — 24.

Інші дані: Членів СУМ-у на вечірніх курсах — 4; вивчають українознавство — 32; книжок і журналів в сумівських бібліотеках — 1400; прочитано книжок на протязі ділового року — 460.

Загальні приходи Осередків і Ланок — £4451.18.5; загальні розходи — £2595.5.3; сальдо на день 31. 12. 1960 року — £1859.13.2.

Загальна вартість інвентаря £860.00.0.

Спортова діяльність

Хоч у ділянці спорту ще не осягнено більших успіхів, то все ж таки потішаючим є те, що число спортових гуртків зростає з року в рік. В минулому діловому році діяло тільки 2 гуртки. За останній рік їх число зросло до 10-ти.

Крайовий і Окружні Здвиги

Як підготовка до Крайового Здвигу СУМ-у, відбулися Окружні Здвиги: в Ковентрі, Блякбурні і в Брадфорді.

31-го липня 1960 року в місті Лестері відбувся 12-тий Крайовий Здвиг СУМ-у у Великій Брітанії.

10 років Осередку СУМ-у в Монтреалі

Ідеї, кинені для української молоді першими організаторами Спілки Української Молоді, запали глибоко в її серця. Тому, опинившись на еміґрації, у Німеччині, в 1946 р. відновлюється діяльність СУМ-у, а самий СУМ стає світовою організацією української молоді. Клич »Бог і Україна« стає програмою усієї сумівської праці.

Опинившись за океаном, на вільній канадійській землі, члени СУМ-у, вірні своєму кличеві, засновують у Монтреалі, в 1950 році, Осередок СУМ-у. Як у кожному ділі, початки існування Осередку в Монтреалі були дуже тяжкі, але завдяки впертій праці сумівцям вдалося в короткому часі ті труднощі перебороти. Публічними виступами хору і танцюристів вони здобувають симпатії і добре ім'я для себе серед населення міста. В 1953 році здійснюється мрія: спільно з ЛВУ і спортовим Товариством »Україна« закуплено будинок. Від того часу праця йде пожвавлено, бо »в своїй хаті своя правда«. Під проводом сумівок відбуваються зайняття з українською дітворою, що дало початок Відділові Юнацтва СУМ-у. В тому році при Осередку було організовано початкову »Рідну школу«, яка нині вже є повною семиклясовою школою з програмою середньої школи і де навчається біля 150 учнів під проводом 9 учителів.

Розуміючи, що молодь — наше майбутнє, дорослі члени СУМ-у зосереджують свою увагу на виховній праці з молоддю. Засновується перший відділ Юнацтва СУМ-у, який одержує назву »Київ«. Щоб мати більший успіх у виховній праці з молоддю, на п'ятому році існування Осередку СУМ-у в Монтреалі він закуповує, у чудовій гірській околиці на північ від Монтреалю, лісовий ґрунт під оселю — »Верховину«. В десятиріччя відновлення діяльности СУМ-у на чужині, юні члени СУМ-у, під проводом своїх виховників, проводять своє перше сумівське таборування. Перший табір носив назву »Юнацька Січ«. Від тоді, на протязі останніх 5 років, у літню пору виховно-відпочинкове життя членів СУМ-у ведеться в оселі »Верховина«. Вона стала гордістю юних і дорослих членів СУМ-у, їх батьків і цілої української спільноти в Монтреалі. З кожним роком вона розбудовується і сьогодні її вартість обраховується 75 тисячами дол.

Щире спасибі вам, українські громадяни, за ваші щедрі пожертви для молоді, яка не заведе вас у сподіваннях і залишиться вірна Богові і Україні!

11-го грудня 1960 року члени Осередку СУМ-у ім. ген. Грицая-Перебийноса в Монтреалі відзначили 10-річчя Осередку святочною програмою. Святочний день розпочався Службою Божою в церкві Архистрат. Михаїла, патрона СУМ-у. Юні і дорослі члени СУМ-у в однострояхвзяли участь в Богослуженні. Отець проф. Кушнірик виголосив глибоко-патріотичну проповідь.

Після обіду того дня, у новонабутому будинку — »Домі молоді« — у гарно прибраній просторій залі, при гарно застелених столах, засіли пред-

ставники українських організацій, гості, члени СУМ-у; за почесним столом — отці душпастирі, капелян СУМ-у о. Марків і голови Осередку від 1950 р., а саме: друзі Роман Гуменюк, Попович, Микола Безпальок і дир. Ярослав Сербин (він голова Осередку на протязі 4-х останніх років і двічі голова в попередніх роках).

Святочне зібрання відкрив д. Сербин. Він попросив душпастирів провести молитву і привітав усіх присутніх. Привітання членам СУМ-у від різних українських організацій, в яких вони поздоровляли членів Осередку з великими досягненнями і бажали ще більших успіхів, прочитав д. Фармус.

Після перекуски, яку приготували пані, друг Доманчук, керівник відділу юнацтва, прочитав дуже гарно опрацьовану доповідь-хроніку праці Осередку за десять років. При Осередку існує Відділ юних членів СУМ-у, який начисляє 218 дітей. Під проводом 20 виховниць і виховників вони систематично один раз у тиждень відбувають свої ройові зайняття, діють гуртки: танцювальний, музично-хоровий. Вони беруть участь у всіх святочних програмах, в окремих сумівських концертах і пописах.

Для кращої співпраці з батьками при Осередку діють три відділи Батьківського комітету.

При Осередку діє драматичний гурток, який від самого початку, з короткими перервами, ставить українські п'єси. В перших роках при Осередку існував хор »Трембіта«, але, із-за відсутности диригента, мусів припинити існування. Однак ми віримо, що в короткому часі хор знову буде працювати.

Для кращої співпраці членів часто відбуваються ширші сходини, на яких обговорюються сумівські проблеми, пляни праці і обов'язки кожного члена.

Годі перерахувати все, що зроблено членами Осередку за останні 10 років — це ж понад 3.600 днів, а кожного дня сумівців можна зустрінути при праці.

У кінцевій промові д. Сербин закликав українську молодь і її батьків надалі бути вірними українській Церкві, організації і Україні.

Офіційну частину святочного зібрання закінчено молитвою і піснею »Боже Великий«. На закінчення переведено вписи до пропам'ятної ювілейної книги, при чому гості складали датки на новозакуплений будинок, за що їм належиться наше щире дякую.

Праця і досягнення Осередку СУМ-у в Монтреалі за час десятирічного існування великі. Ними він здобув собі належне місце в місцевій українській громаді, як також серед чужинецького світу. В цьому заслуга всіх активних членів Осередку і його послідовних керівників.

Підсумки десятирічної праці нехай стануть заохотою до ще більш жертвеннішої праці в майбутньому для вас, дорогі сумівки і сумівці! А працю ту щоб Всевишній благословив і в другому десятиріччі існування і діяльности Осередку СУМ-у в Монтреалі.

Сумівка з Монтреалю

Цей відділ у нашому журналі можемо вести лише при активній допомозі всіх клітин СУМ-у.

Пишіть дописи і присилайте нам знимки.

НАС ЄДНАЄ ОДНА ІДЕЯ

(До десятиліття Осередку СУМ-у в Ноттінґамі)

Не всім нам судилося жити ціле життя на рідній землі та разом із нашими друзями здійснювати наші спільні ідеали в боротьбі з відвічним ворогом України і всього свободолюбного людства. І не з власної волі покинули ми рідний край; воєнна хуртовина і дикий сусід з півночі витиснули нас поза межі батьківської землі в далекі, чужі краї.

Горстка української молоді опинилася в майже півмільйоновому місті середущої Англії, Ноттінґамі, — неначе крапля в морі. Могло здаватися, що ця горстка нас розплинеться серед місцевого населення і не стане сліду по українцях. Але так не сталося. Українці докладали всіх старань, щоб зберегти не лише себе, але й дати основи до збереження своїх нащадків.

Українці в Ноттінґамі, як і в інших містах Великобританії, починають організуватись в організації, які вже існували або творились. Так постав, на початку 1948 року, відділ Союзу Українців у В. Британії (СУБ), потім відділ Об'єднання колишніх вояків (ОбВУ), а на початку 1951 р. починає організуватись і СУМ.

Молодь великого українського народу, майже зі всіх частин розлогої України, знайшлася в лавах Осередку СУМ-у. Як любо і мило бути в такому спільному соборному товаристві! Тут є д. Василь з-над Дніпра широкого, чоловік старшого віку, що карався довгі роки по тайгах Сибіру за приналежність до СУМ-у на українських землях. Він розповідає часто про перших сумівців, про їх відданість сумівським ідеям. Подруга Марія з-над Чорного моря, з Херсонщини, що славиться не тільки жартівливістю та приязністю, але і солідною працею. Друг Андрій із зеленої Волині, д. Теодор з рівнин Поділля, д. Михайло з »солоного« Калуша, д. Іван з Карпатських гір, подруга Маргарита зі Срібної Землі Закарпаття, д. Олекса з княжого города Ярослава та багато інших, що їх годі всіх перечислити на цьому місці. Багато вартісних сумівців виїхало до інших країн і там продовжують свою працю.

Перший ініціятивний гурток СУМ-у постав на початку 1951 року на чолі з д. В. Макаром. Вже в березні того року відбуваються основуючі збори, на яких створюється ланка з ланковим д. М. Буртником на чолі. На зборах є присутній голова КУ і він виголошує інформаційну доповідь про СУМ. Члени ланки кинулись до праці і вже за місяць часу скликається поновні збори, бо за той час вписалось стільки членів, що вже треба було створити Осередок. В тих зборах брало участь понад 30 членів, які вибирають вже управу з сімох членів на чолі з д. В. Чумаком. Збори вибирають патроном найсвіжішого героя українського народу, Ген. Тараса Чупринку.

Управа взялась до активної праці і вже в першому році свого існування Осередок став добре організованим у всіх ділянках своєї діяльности. Другі загальні збори Осередку відбулися 7. 2. 1952 р. Вони дали признання уступаючій управі

і вибрали нові керівні органи, а головою — д. П. Некигу. Збори поклали великі надії на управу, особливо на голову, який був відомий своєю солідністю і працьовитістю. І не даремно. Вже в перших місяцях нова управа організує курси українознавства, ректором яких стає о. кан. Колянківський, а викладачами загально відомі особи, як п. В. Гузар, пані М. Гузар, п. Н. Козловський, п. М. Білинський, п. Ф. Стасів, д. П. Некига та інші. На курси записалося багато членів і нечленів СУМ-у.

На 1953 рік управу очолив д. Г. Головко. В тому році члени зложили сумівське повторечення. Курси українознавства ще продовжувалися. На четвертому році управу очолив д. А. Павлишин. В тому році управа, крім програмної праці, мала ще багато завдань у зв'язку з підготуванням того літа Крайового Здвигу СУМ-у в Ноттінґгамі, що пройшов дуже добре, завдяки старанням усіх членів Осередку.

На п'ятому році діяльности головою Осередку став д. Г. Головко. Той рік позначився деяким занепадом праці з причини виїзду частини активних членів і послаблення активности іншої частини, які мали свої родинні чи особисті обов'язки. В той час українські діти були ще замолоді, щоб починати з ними виховну працю.

Це перше п'ятиліття існування і діяльности Осередку, крім цілого ряду проведеної праці не тільки в цьому місті, але і поза ним, бо ж відомо, що члени місцевого Осередку їздили аж до Шефільду в 1952 році розбивати з'їзд комуністичної молоді (засипаючи всіх учасників — багато з них з-поза залізної заслони — тисячами листівок) — дало можливість підготовити ґрунт для створення відділу юнацтва і виховної праці з ним.

На переломі 1955-56 року підростаюча молодь заставила управу поважно призадуматися над створенням відділу юнацтва СУМ-у. Це зокрема далось відчути на загальних річних зборах, де члени широко дискутували цю справу. На тих зборах, що відбулися 26 лютого 1956 року, було доручено управі змісця приступити до праці з дітворою. Новообрана управа, яку очолив д. І. Іванцюра (він же головою до сьогоднішнього дня), приступила до праці в тому напрямі і вже за короткий час організувала гурток юнацтва. Пропам'ятного 10 червня того року, в 25-ліття процесу членів СУМ-у в Харкові, відбулось святочне відкриття Відділу Юнацтва СУМ-у, що вже тоді начисляв 21 член. Цю ініціятиву схвалили парохи обидвох церков та представники громадських організацій.

З того часу праця в Осередку пожвавилась, бо це був один з перших відділів юнацтва СУМ-у в Англії і на нього всі покладали великі надії. Хоч були великі труднощі, бо ще не було ні досвіду в тій праці, ні достатньої кількости виховників, але це не спиняло управу від праці; всі раділи, що наша молодь не виховується на вулиці, а зі всіх кінців міста спішить до своєї, гарно прибраної, домівки, де під пильним доглядом виховників проводить культурно час на гутірках про Україну, про СУМ та про інші цікаві речі. Іншим разом вони вчаться співати, танцювати, вчаться ритмічних вправ, чи вправляються в спорті. В літніх місяцях влаштовується для них прогульки в цікаві місця або на відвідини до інших відділів

юнацтва. А вже найбільшою втіхою для всіх членів юнацтва СУМ-у є поїздки кожного року на Крайові чи Окружні Здвиги СУМ-у.

На шостому році існування Осередку відбувається вдруге Крайовий Здвиг СУМ-у в Ноттінґгамі і на цей раз з участю Юнацтва. У зв'язку з Здвигом управа має багато праці, але при тому здобуває вправу в цій праці і досвід, бо вже за кілька років прийдеться їй самій влаштовувати Окружні Здвиги. І до цього доходить в 1959 році. В тому році управа Осередку, разом з Окружною Управою, влаштовує перший раз Окружний Здвиг у Ноттінґгамі, який проходить дуже успішно. Після того відбувається в Ноттінґгамі кілька інших, крайового засягу імпрез, як Крайовий річний З'їзд, курси виховників та інше.

Продовж десятьох років Осередок влаштував ряд академій, багато успішних концертів для української і англійської публіки. Англійці дуже радо запрошують до себе юнацький танцювальний гурток, що його спочатку навчав п. М. Бойчук, а після його виїзду за океан, — п. В. Лущак. Неменш радо любується своя і чужа публіка юнацьким хором »Сурма«, що під керівництвом досвідченого дириґента п. О. Пицка робить поважні осяги, здобуваючи в 1960 році на Крайовому Здвизі чашу першуна в співі. Юнацький музичний гурток під керівництвом п. М. Скаліша постав найпізніше, бо доперва на весні 1960 року, але вже мав кілька вдалих виступів на поважних концертах. Гурток ритмічних вправ під керівництвом подр. М. Стахів ще 1957 р. здобув перше місце на Крайовому Здвизі. Осередок СУМ-у з відділом юнацтва, як добре організована установа, вітав у себе визначних українських і чужинецьких гостей. Дорослі СУМівці пам'ятають гостювання в Ноттінґгамі Митрополита Полікарпа в 1952 році, кількакратний побут Архиєпископа Івана Бучка і інших, а юні члени мали честь вітати Голову АБН, п. Ярослава Стецька, Голову Центральної Управи СУМ-у, мґра О. Коваля, паню Славу Стецько, д-ра Г. Васьковича, полк. Є. Рена, п. М. Ломацького, кількакратно — єпископа Ноттінґгаму д-ра Е. Еліса, а в жовтні 1960 року — Кардинала В. Ґодфрея.

Коли сьогодні глянемо з перспективи десятьох років на діяльність Осередку СУМ-у, то прийдемо до висновку, що Осередок повністю виконав покладені на нього завдання. Осередок має біля сотні членів і членів Юнацтва СУМ-у. Осередок своєю працею вибився на одне з перших місць у Великобританії, а від 1958 року тримає в себе Переходовий Прапор СУМ-у.

За спільну Велику Справу, що за неї погинули геройською смертю перші сумівці на рідних землях, що за неї бореться українська молодь в Україні, а на еміґрації — перед веде Спілка Української Молоді, в тому і наш Осередок, будемо змагатися до переможного кінця. Ми твердо віримо в наші сили і прапор наш занесемо до Золотоверхого Києва, бо в наших змаганнях нас єднає одна ідея — Бог і Батьківщина.

І. Іванцюра

ПРИСИЛАЙТЕ МАТЕРІЯЛИ ДО »АВАНҐАРДУ«!

Сумівська громада в Нью Йорку — прапороносцем!

ПОЧЕСНА ПРЕЗИДІЯ НА СВЯТІ ОСЕРЕДКУ-ПРАПОРОНОСЦЯ

На фото (зліва направо): мґр. Є. Гановський — секретар ЦУ СУМ-у, М. Фурда — голова ГУ СУМА, Г. Цебрій — голова прапороносного Осередку в Нью Йорку, мистець М. Черешньовський, п-і В. Гуменюк, проф. М. Гуменюк. Посередині — Перехідовий Прапор ГУ СУМА.

Щоб було зрозуміло — на початку маленька заввага. Сумівська громада в Нью Йорку — це Осередок СУМА, Відділ Юнацтва СУМА, Батьківський гурток, школа українознавства та різні мистецькі і фізкультурні гуртки. Про її життя і працю читачі вже мали нагоду читати в попередніх дописах. Про беребіг тієї праці докладніше буде подано в Альманаху СУМА, який появиться незабаром у видавництві ГУ СУМА. Тут мова буде про працю СУМ-івської громади в Нью Йорку тільки в кількох останніх місяцях, яка проходила в гуртках як молодших членів, котрі вчаться в різних школах, так і старших, які, працюючи на прожиток і влаштування свого життя, не забувають за працю на суспільно-громадському полі.

Нині центром уваги україн-

ської еміґрації є проблема виховання молоді, про яку ми, як і кожний інший культурний нарід, турбуємося і дбаємо про неї. Спілка Української Молоді, як член українського суспільства на чужині, чи не найбільше уваги присвячує цій проблемі; між своїми членами реалізує чинну любов до своєї віри, нації, громади, родини, коротко — до всього, що українське. Не є таємницею, що Спілка Української Молоді стоїть на позиціях українського націоналізму, в своїй діяльності визнає примат рідних земель і керується кличем »Бог і Україна«.

Заголовок цього допису п'ятьма словами підсумовує наслідки інтенсивної праці членів СУМ-івської громади в Нью Йорку на протязі 11 років, яка проводилася в усіх можливих у наших обставинах формах, згідно зі згаданими вище коротко напрямними і кличем. Що ж замітного сталося в останньому році в Осередку СУМА в Нью Йорку?

Між замітнішими подіями в минулому році треба згадати закінчення будови і передання управі оселі СУМА нового будинку. Його збудувала СУМ-івська громада з нагоди свого 10-річного існування і він призначений для потреб виховно-вишкільного табору юних членів громади. Будівельний комітет у складі: пп. Ярослав Коструба, Іван Плісак, Юрій Микитин, Іван Сусь, Іван Безуб'як і Теодор Гошко — від Осередку, і пп. Теодор Шмиґа, Осип Свєнц та Іван Назаркевич — від Батьківського ґуртка, з допомогою багатьох людей доброї волі, проробив велику роботу.

В домі організацій Визвольного фронту, після літнього таборування, знову завирувало життя: старші члени приступили до направи і відновлення будинку, а юні — до виховної праці. Крім систематичних сходин роїв та занять ґуртками члени громади беруть активну участь при влаштуванні різних свят тощо.

Читачам уже відомі деякі імена людей, які віддано працюють для добра СУМ-у, української молоді в Нью Йорку, але варто їх тут ще раз пригадати. Це проф. Антін Малюца, проф. Роман Левицький, мистець Михайло Черешньовський, п-во Ласовські, п-і А. Давиденко, п-і О. Ґердан, пп. Я. Кіцюк, П. Данилів, О. Ґенза, О. Олійник, Р. Вайляк, юнак Ігор Рицар і багато інших. З Відділом Ю. СУМА, який в Нью Йорку нараховує 327 осіб, з посвятою займаються: д. Т. Боднар (референт), дд. М. Корнага, Іван Сусь, В. Лавро і П. Шанайда (заст. референта) та виховники подруги і друзі: Віра Ґіна, Неля Берко, Ірина Стадник, Лариса Микуленко, Христина Будзяк, Алла Непрель, Микола Стецiв, Степан Серабин, Іван Кобаса і Григорій Цебрій. Головою Відділу Юнацтва СУМА в Нью Йорку є д. Євген Личманенко. Відділ тісно співпрацює з Батьківським комітетом, на чолі якого стоїть п. Мих. Кукурудза.

Другою гордістю Осередку є школа українознавства, де вчителями є проф. М. Гуменюк, п-і В. Гуменюк і п. С. Демчишин, а солідним адміністратором — п. І. Кульчуцький. Школа поділена на 5 кляс. Вона існує від 1958 року і її відвідує 108-ро дітей різного віку.

Спорт завжди був і буде притягальною силою кожної молодечої організації. Цей шляхетний засіб виховання плекає

СВЯТО ОСЕРЕДКУ СУМА В НЬЮ ЙОРКУ

Загальний вид на залю в будинку організацій Визвольного фронту в Нью Йорку, де члени Осередку зі своїми гістьми відзначали свій пам'ятний день — одержання Переходового Прапора ГУ СУМА.

весь світ. Не занедбує його і наша СУМ-івська громада в Нью Йорку. Тут молодь залюбки грає столовий теніс, в відбиванку, в шахи, займається легкою атлетикою і ін. Осінню Союз українсько-американських спортових товариств на Схід ЗДА влаштував різнородні спортові змагання. Там юносумівська група, під керівництвом Ігоря Рицаря, в галузі легкоатлетики здобула першу нагороду.

26 і 27 листопада 1960 р. в Нью Йорку відбувся 8-ий З'їзд Спілки Української Молоді Америки, на якому було відзначено Осередок ім. ген.-хор. Тараса Чупринки. На руки д. Гр. Цебрія, голови Осередку, ГУ вручила найвищу нагороду СУМА — Переходовий Прапор.

»Тільки завдяки нашій наполегливій праці, Сумівська Громадо, ми здобули цей прапор, закінчив свою промову голова Осередку на влаштованому з тієї нагоди прийнятті, що відбулося 10 грудня 1960 р.

Треба сподіватися, що СУМ-івська громада в Нью Йорку і надалі зберігатиме традицію доброго працівника і прапороносця. Щасти, Боже!

О. П-й

Осередок СУМА ім. »Базар« в Сиракюзах, ЗДА

В 1960 році наш Осередок відзначав своє десятиліття і п'ятиліття діяльности 26-го Відділу Ю. СУМА. З цієї нагоди Управа Осередку пожвавила свою діяльність, влаштувавши »Ялинку« і »Писанку« силами юнацтва та окреме ювілейне свято цілого Осередку, яке відбулося 29-го травня 1960 року на площі »Стейт фейр« з участю коло 2.000 людей.

Свято започатковано піднесенням прапорів і полевим Богослуженням відправленим отцями: місцевим парохом о. В. Середовичем, о. Б. Смиком з Ютики та о. В. Осташем з Овбурн. По Богослуженні місцевий парох відчитав пастирський лист від Їх Ексцеленції Преосв. Кир Амвросія Сенишина. Потім всі Осередки з прапорами зібралися біля трибуни. Комендант свята, д. Грицик, попросив до почесної Президії представників українських та американських організацій, як також визначних громадських діячів.

Святочне зібрання відкрив голова Ювілейного комітету, голова місцевого Осередку. д. П. Ткач, а головну промову мав член ЦУ і голова Виховної Ради при ГУ СУМА проф. З. Саган. З привітами виступали по черзі всі представники. Члени почесної Президії та Ювілейного комітету відібрали дефіляду Осередків: Рочестер, Овбурн, Ютика, Алмайра, Бінгемптон та Сиракюз. Мистецькою частиною програми керував д. В. Жмур. Виступало юнацтво з вище згаданих Осередків з народніми танцями і вільноручними вправами, мужеський хор »Сурма« під мистецьким керівництвом пані О. Кокодинської, та дуті оркестри з Осередків Бофало і Ютика.

Закінчивши ювілейне свято виховники з юнацтвом не відпочивали, а приготовлялися до іспиту так, що вже в половині червня 13 юнаків та 10 юначок здали іспити першого і другого ступеня.

Минув вакаційний час і знову розпочато заплянову працю з юними членами СУМА. Наш Осередок під сучасну пору нараховує 72 члени Відділу Юнацтва та 43 старших члени. Юнацтво Відділу творить 7 ланок, має два самодіяльні гуртки, а саме: співочий під керівництвом д. В. Жмура і танцювальний під проводом п. І. Пігуляка. Вишкільно-виховну працю ведуть виховники: пані д-р Є. Єржківська, К. Микитин, С. Франціян, і друзі П. Ткач, П. Карпишин, П. Башуцький, С. Грицик. Референтом юнацтва є д. В. Жмур. Юнацтво завжди бере активну участь в урочистих святкуваннях, що їх влаштовують організації Визвольного фронту чи Відділ УККА.

30-го жовтня Відділ юнацтва влаштував »День книжки«. Програму розпочато спільною молитвою »Боже Великий«. Реферат про книжку прочитала п-га І. Богайчук, а з деклямаціями виступали члени ланок: »Маки«, »Черешеньки« та »Червона Калина«. Першу частину закінчено »Маршем Книжок«.

Другу частину присвячено СУМ-ові. Реферат »СУМ в Україні« прочитав юнак Я. Гусак; реферат »СУМ на чужині« прочитала юначка І.

Будзяк. З деклямаціями та спогадами виступали: О. Руцька, І. Машталір, В. Майкович, З. Карпишин та П. Микитин. Опісля роздано відзнаки та свідоцтва для членів юнацтва, які здали іспити. Свято закінчено молитвою.

Треба відзначити велику працю як організаційну, так і виховну, проведену виховниками і провідними членами цього Відділу, які дбайливо поставилися до найважливішої проблеми українців на чужині — підготовки нашої зміни, бо саме від неї залежатиме наше майбутнє. **П. Т-ч**

ПОРУЧАЄМО ВИДАННЯ »ХЛЯХУ ПЕРЕМОГИ«

І. Для молоді:	Ціна			
Леся Храплива	$	£	Bfr.	DM.
ОТАМАН ВОЛЯ Повість для молоді. Стор. 271. Ольга Мак	2.00	0.10.0	70	5.00
БОГ ВОГНЮ Повість з бразилійського життя в трьох томах. Стор. 965. Олекса Воропай	6.00	1.10.0	210	15.00
ЗВИЧАЇ НАШОГО НАРОДУ Етнографічний нарис. Том перший. Стор. 456. Юрій Тис	3.00	0.16.0	100	9.00
ЖИТТЯ ІНШОЇ ЛЮДИНИ Повість. Стор. 176. Петро Кізко	1.50	0. 8.0	50	4.00
УСТИМ БЕЗРІДНИЙ Повість. Частина І-ша. Стор. 175. Ольга Лубська	1.50	0. 8.0	50	4.00
КОЛОССЯ ШЕЛЕСТИТЬ Поезії. Стор. 54.	0.30	0. 2.0	12	1.00
ІІ. Для юних сумівців і дітей: Леся Храплива				
ВІТЕР З УКРАЇНИ Оповідання та казки для дітей. Стор. 144. Ілюстровані.	2.00	0.10.0	70	5.00

Книжки можна набути в українських книгарнях, кольпортерів »Шляху Перемоги«, або у видавництві:
Verlag Schlach Peremohy, München 8, Zeppelinstr., 67, Germany.

ФОЛКЛЬОРНА ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ДІВЧАТ — »ОСТІВОК«

Петро КІЗКО

Українська молодь з різних областей України, зокрема ж українські дівчата, запротоpені гітлеризмом за дроти т. зв. »остарбайтерівських таборів«, мали свої фотоальбоми, записні книжечки й поштові картки, в яких вони заводили свої й близьких та рідних фотокартки, вписували їх імена, дати народження, розлуки й смерти, занотовували свої думки. Ці думки часто вкладалися у віршовану норму — частівки, куплети, пісні, і т. д. Пересилалися вони одно одному найбільш доступною формою листування — поштовими картками. Ці поштові картки мали на собі малюнки переважно квітів, зрідка домашніх тваринок (кицька, песик), пташок та будинків або пейзажів із рідних або знайомих місцевостей. Самий добір карток з таким образотворчим чи фотодокументальним матеріялом свідчить про велику любов до життя, про незім'яту красу душі української дівчини навіть в найжорстокіших умовах »остівського« побуту.

А вже надзвичайно високу душевно-психічну та національно-родинну мораль українських дівчат-»остівок« виявлено в їхніх віршовано-пісенних, куплетно-частівкових фолкльорних творах. Звичайно ж, ці твори часто є переспівом давніших, уже відомих в народній творчості, а все ж вони являють собою великий інтерес і треба лише шкодувати, що так мало занотовано цього матеріялу в нашій науково-фолкльористичній скарбниці. Може й тому, що тими справами досі мало хто займався.

Поданими тут зразками такої творчости хочу прислужитися саме тим цілям. Поданий тут матеріял узятий з листування українських дівчат-»остівок« з табору ч. 4 Людвігсгафен-Оппау. Із зрозумілих причин випускаю імена авторів і подаю самі лише тексти записок.

Дівчина з Полтавської області, с. Чайківщина, Оржинський район, пише до своєї подруги-землячки:

Пишу тому, за ким скучаю,
До кого всі думки летять,
Кого я часто споминаю
І не забуду все життя.

Згадай мене хоч раз в го-
[дочок,
А я тебе згадаю на кожний
[часочок.

Згадай мене раз у вівторок,
А я тебе згадаю на день
[разів сорок.

Така глибоко-душевна прив'язаність однокровних подруг висловлюється з надзвичайною щирістю і теплотою, природнім оптимізмом української людини.

Прошу мене не забувать, — пишеться в іншому листі, на якому зображений розкішний букет квітів-ромашок. Дарування квітки з проханням не рвати її — це не новий мотив в українській народній творчості, але як же він ново і свіжо, а головне — неперевершено зворушливо звучить у листі-поштівці саме »остівки«, дівчини, кинутої на муки і безнадію.

Туга за Україною висловлена в багатьох віршах та піснях. Часом у них немає виразного висловлення — за якою Україною, але треба сприймати, що тут не береться до рахуби та Україна, що поневолена большевицьким окупантом, а Україна, як така, рідна земля, рідний дім, рідні люди, така Україна, за якою тужили й тужать всі вигнанці за різних часів і обставин, аж по сьогодні. Потвердженням цього є той факт, що, в противагу большевицькій пропаганді »колгоспної народньої творчости«, в записках українських »остівок« ніде не зустрічаємо й одного рядка, який би оспівував »колгоспну Україну« та висловлював тугу за такою Україною.

Згадай село рідне, згадай [густі лози,
Як згадаю, болить серце, і [поллються сльози, —

пише одна дівчина своїй подрузі. Не колгоспна пасіка чи колгоспний сад, не колгоспна тваринницька ферма, а »густі лози« згадує молода українська дівчина і просить про них згадати свою подругу. Чи ж це не промовисте? Для сучасних українських підсовєтських фолкльористів і літературознавців та науковців, гнаних батогом большевицько-московської цензури, така творчість була б кваліфікована як »віджила«, »дрібно-буржуазна« й націоналістична, бо в ній тужиться за рідною природою, а не за колгоспним трактором чи комбайном. Ще й інше характеристичне в дальших стрічках вірша тієї самої авторки (з Полтавщини). Вона пише:

Як я їхала прощалась, скіль-[ки було люду,
Ой, я ж тієї хвилиночки по-[вік не забуду!

І знову ж — не партія, комсомол, а — »люд«, тобто, народ. Значить, це свідоцтво того, що большевикам не вдалося жадними способами роз'єднати, порізнити український народ. Цього не доконали ні колгоспи, ні русифікація, ні теперішні цілинні землі, ні інші які заходи репресій і гніту.

Власне, ця народня єдність і зв'язаність роблять українців оптимістичними навіть у хвилину великої скрути.

Скільки зірочок на небі, а [піску у морі, —
Стільки я тобі бажаю жити без нудьги і горя

— читаємо там само.

Вірність один одному — це одна з прикмет живучости й безсмертя нації. Не покидати один одного в найбільшому горі, найбільшій біді — ця благородна нотка звучить у багатьох фолкльорних творах українських дівчат-»остівок«. Хоч би де котра не була, все-одно пам'ять повинна залишатись назавжди.

Тобі одній збираю квіти,
Тобі одній плету вінки.
Тобі одній мої привіти,
Тобі одній мої рядки, —

пишеться про вірність в одному з листів, а в іншому той самий мотив повторюється так.

Про мене згадай,
Згадай,

Як зорі на небі зійшли,
Щоб знала ти, мила подруго.
Де роки юнацькі пройшли,
Де щастя розвіялось вітром,
Як хмари в осінній порі.
І молодість в'яне щоденно
В далекій чужій стороні.

Треба відзначити досить характеристичне явище — масова, майже поголовна, релігійність серед усіх українських »остівок«, не зважаючи на те, що це ж були зовсім молоді дівчатка, по 15-20 років, які народилися вже »під сонцем радвлади« і не пам'ятають старих часів. Ця релігійність виявлена хоч би в тому, що переважна більшість поштових карток були висилані в релігійні свята — в Різдво або Великдень, Зелені Свята або Водохреща і т. д. Ось одна з листівок, на якій написано: »В час перебування в Германії, в городі Людвігсгафен, IV лагері, дарую на Великий День празника Паски, в неділю 25 IV. 43 року. Дарую цю я картку, й прошу її не рвать, вона тебе научить, як друга поважать«.

Таких листів багато. Взагалі можна б було наводити ще безліч різних цитат із записників наших дівчат із згаданого табору »остарбайтерів« у Людвігсгафені, але багато з них мають більше науково-документальну, ніж читабельну, вартість і тому ми обмежилися лише на деяких. Лише при цій нагоді хотілося б піддати думку, аби відповідні люди зайнялися збором таких матеріялів для їх укомплектування та удокументування. Велика ж кількість українців на еміґрації — це колишні »остарбайтери«, полонені і т. д. Зібрати від них не лише пісенно-віршовий чи куплетно-частівковий матеріял, а й приповідки, оповідання тощо — це була б велика користь і для нашої, і для інших народів культури.

бл. п. Іван ЛОЗЯКА
Колишній член СУМ-у в Рубе, Франція, який згинув, виконуючи військову службу. В попередньому числі ми помістили посмертну згадку про нього.

Поширюйте видання СУМ-у!

ПЕРЕДПЛАТА »АВАНҐАРДУ« НА 1961 РІК

Умови передплати:

в ЗДА і Канаді	—	річно шість чисел	—	2.50 дол.
	—	одне число	—	0.50 дол.
в Англії	—	річно	—	15 шил.
	—	одне число	—	3 шил.
в Австралії	—	річно	—	25 шил.
	—	одне число	—	5 шил.
в Франції	—	річно	—	100 фр.
	—	одне число	—	20 фр.
в Бельгії	—	річно	—	100 фр.
	—	одне число	—	20 фр.
в Німеччині	—	річно	—	6 00 н.м.
	—	одне число	—	1.30 н.м.

В інших країнах відповідно до американського доляра.
Передплату висилати банковими чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE
Comité Central
72, Boulevard Charlemagne, Bruxelles 4, BELGIQUE.

ЧИТАЧАМ І КОЛЬПОРТЕРАМ »АВАНҐАРДУ« В ЗДА

Просимо всі грошові розрахунки (передплату, залеглості тощо) **за »Авангард« від нині робити лише через Головну Управу СУМА в Нью Йорку.**

Адм. »Авангарду«.

ПОЕТИ, ПИСЬМЕННИКИ, ДРАМАТУРГИ!

ПРЕДСТАВТЕ СЕБЕ МОЛОДІ

— ВАШИМ ТЕПЕРІШНІМ І МАЙБУТНІМ ЧИТАЧАМ —

НА СТОРІНКАХ »АВАНҐАРДУ«

ПРИСИЛАЙТЕ

до публікації Ваші твори

за авторський гонорар

З Друкарні Української Видавничої Спілки
в Лондоні

Printed by Ukrainian Publishers Ltd.,
237, Liverpool Rd., London, N.1.